

**АТГ-аас зохион байгуулж буй олон нийттэй харилцах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны үр дүн, ач холбогдлын талаарх олон нийтийн санаа бодлын судалгааны тайлан, зөвлөмж
Зөвлөх үйлчилгээ**

**Төрийн бодлогын шинжилгээний
хүрээлэн (ТББ)-ийн Судлаачдын баг**

Агуулга

I. УДИРТГАЛ.....	3
1.1. Судалгааны асуудал.....	3
1.2. Судалгааны зорилго.....	4
1.3. Судалгааны арга зүй.....	5
II. АТГ-аас зохион байгуулж буй олон нийттэй харилцах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх олон нийтийн бодлын судалгааны үр дүн ...	6
Судалгаанд оролцогчдын нас, хүйс, боловсролын түвшин.....	7
Судалгаанд оролцогчдын ажил эрхлэлтийн байдал, оршин суугаа газар.....	8
ХОЁР. АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МЭДЭЭЛЭЛ, СУРТАЛЧИЛГАА.....	9
Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл авч буй байдал.....	9
Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл авч буй гол эх сурвалжууд.....	10
Авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл, сурталчилгаа.....	12
Авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл, сурталчилгааны талаар мэдээлэл авч оролцсон байдал.....	13
ГУРАВ. СОЁН ГЭГЭЭРҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА.....	15
Авлигын эсрэг хууль, тогтоомжийг иргэд, олон нийтэд сурталчлах, хүргэх.....	15
Авлигатай тэмцэх чиглэлээр төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллах.....	16
Авлигыг үл тэвчих үзлийг төлөвшүүлэх чиглэлээр мэдээлэл, сурталчилгаа явуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ.....	17
Авлигын эсрэг сургалт, семинар зохион байгуулах, мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, судалгаа, үнэлгээ хийх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ.....	17
Иргэд, олон нийтийг хамарсан нээлттэй арга хэмжээ зохион байгуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ.....	19
Цахим контент, шторк, баннер боловсруулах, тараах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ.....	20
Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх нэгдсэн үнэлгээ.....	20
Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны нийгмийн бүлгүүд дэх хэрэгцээ.....	22
Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ерөнхий үнэлгээ.....	25
ДӨРӨВ. АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААРХ ОЙЛГОЛТ, ҮНЭЛГЭЭ.....	26
Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх нэгдсэн үнэлгээ.....	26

Төрийн цахим үйлчилгээнүүдийн мэдээлэл, үйлчилгээ авч буй байдал	27
Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаанд ашиглах мэдээллийн сувгуудын талаарх иргэд, олон нийтийн санаа бодол	32
ТАВ. ДҮГНЭЛТ	32
III. Гадаад зарим орнуудын АТБ-ын авлигын эсрэг боловсрол олгох арга, хэлбэр, үр дүн ба олон нийттэй харилцах бодлого	36
4.1. Бага, дунд сургуулийн хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхэд, залуучуудад авлигын эсрэг боловсрол олгож буй туршлага	36
4.2. Хонконг улсын туршлага: Авлигын эсрэг боловсролын практик үр дүн	39
4.2.1. Стратегиас бодит үйл ажиллагаанд: Анхаарах хүчин зүйлс	40
4.2.2. Авлигын эсрэг боловсролын практик	41
1. Эерэг үнэт зүйлсийг сурталчлах нь: Залуу үе	41
2. Хамтран бүтээх, хамтын оролцоог дэмжих хөтөлбөр	42
3. Сургуулийн сургалтын хөтөлбөртэй нийцүүлэх	42
4. Оролцогч талуудтай хамтран ажиллах	43
5. Бодит кэйс 1: Элчин төлөөлөгчдийн хөтөлбөр	43
6. Бодит кэйс 2: Залуучуудын шударга байдлыг дэмжих хөтөлбөр	44
Дүгнэлт	44
V. Бага, дунд сургуулийн түвшинд хүүхэд, залуучуудад авлигын эсрэг боловсрол олгох хөтөлбөр	45
VI. Их, дээд сургуулийн түвшинд авлигын эсрэг боловсрол олгох хөтөлбөр	48

I. УДИРТГАЛ

1.1. Судалгааны асуудал

Авлига бол ардчиллын чанар, үнэ цэнийг доройтуулдаг үзэгдэл юм. «Транспаренси Интернэшнл» олон улсын төрийн бус байгууллагаас жил болгон боловсруулдаг улс орны төрийн албан дахь авлигын талаар шинжээч, бизнес эрхлэгчдийн төсөөлөлд үндэслэсэн Авлигын төсөөллийн индексийн 2020 оны дүнгээр Монгол Улс 35 оноо авч 180 улс орноос 111 дүгээр байрт эрэмбэлэгджээ.¹ Энэ нь өмнөх оныхтой ижил боловч 5 байраар ухарсан үзүүлэлттэй байна. Судалгаанд оролцсон улс орнуудын гуравны хоёр нь 50-иас бага оноо авсан бөгөөд дунджаар 43 оноо авчээ. Авлигын түвшин буурахгүй байгаа үндсэн шалтгаан нь Улс төрийн авлигын түвшин өссөнтэй холбоотой хэмээн үзэх үндэслэлтэй аж.

УИХ-ын 2005 оны 4 дүгээр сарын 21-ний өдрийн 25 дугаар тогтоолоор батлагдсан Монгол Улсын Мянганы хөгжлийн зорилтыг Улсын Их Хурлын 2008 оны 1 дүгээр сарын 31-ний өдрийн 13 дугаар тогтоолоор шинэчлэн баталж, хөгжлийн зорилтуудын үзүүлэлт, арга зүйг боловсронгуй болгох, хэрэгжилтийг үзүүлэлт бүрээр дүгнэх, хяналт тавих, төрөлжсөн болон тусгайлсан санг холбогдох мэдээллээр бүрдүүлж ажиллахыг Засгийн газар болон холбогдох бусад байгууллага, үүний дотор Авлигатай тэмцэх газарт үүрэг болгосон байдаг. Эл үүргийн дагуу АТГ 2008 оноос хойш жил тутам «Улс төр, хууль хяналтын байгууллагын хүрэн дэх авлигын талаарх төсөөллийн судалгаа»-г зохион байгуулж ирсэн.

Энэхүү судалгаа нь авлигын хандлага, авлигад өртөмтгий ажил, албан тушаал, авлигад нөлөөлж буй хүчин зүйлсийг тодорхойлох, авлигаас урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагааг төлөвлөх, хэрэгжүүлэхэд чухал ач холбогдолтой бөгөөд уг судалгааны нийтлэгдсэн сүүлийн тайлангаас үзвэл, 2019 онд улс төрийн хүрэн дэх авлигын төсөөллийн индекс 4.08 гарсан нь өмнөх оны үзүүлэлттэй харьцуулахад 0.15 баллаар өссөн байна. Эл судалгаа хийгдэж ирсэн өнгөрсөн 13 жилийн үзүүлэлтийг харьцуулахад авлигын төсөөллийн индексийн дундаж 3.89 байгаа нь

1 Авлигын төсөөллийн индекс нь 0-100 онооны хооронд тодорхойлдог ба 0 оноо нь өндөр авлигатай, 100 оноо нь цэвэр юм. <https://www.transparency.org/en/news/cpi-2020-asia-pacific>

2008 оны анхдагч үзүүлэлтээс 0.4-0.5 хүртэл баллаар буурчээ. Харин 2013-2016 онуудыг эс тооцвол сүүлийн гурван жилийн туршид буцаад 2008-2012 онуудын 4 балл орчмын өндөр түвшинд тогтвортой хэлбэлзэх хандлага илэрч»² байна. Түүнчлэн 2019 онд шүүх, хууль хяналтын байгууллагын хүрээн дэх авлигын төсөөллийн индекс 3.86 гарсан³ хэмээх хоёр үзүүлэлтээс харваас авлигын түвшин өсч буйд улс төрийн хүрээн дэх авлига нөлөөлж буй талтай. Гэхдээ түүний нөхцөл байдал, цар хүрээ, түүнд нөлөөлж буй хүчин зүйлс болон учир шалтгааныг нарийвчлан судлах шаардлагатай байна.

1.2. Судалгааны зорилго

Судалгааны зорилго нь АТГ-аас зохион байгуулж буй олон нийттэй харилцах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны үр дүн, ач холбогдлыг олон нийт хэрхэн үнэлж буйг судалж, энэ чиглэлийн үйл ажиллагааг сайжруулахад чиглэсэн дүгнэлт зөвлөмж боловсруулахад оршино. Тодруулбал,

1. АТГ-ын олон нийттэй харилцах үйл ажиллагааны талаарх иргэдийн үнэлгээ, санал дүгнэлт, хүлээлт ямар байна?
2. АТГ-аас зохион байгуулж буй соён гэгээрүүлэх арга хэмжээний зорилго, зорилт, төрөл, хэлбэр ямар байна? Зорилго, зорилтоо хэрхэн биелүүлж байна?
3. Соён гэгээрүүлэх арга хэмжээний үр дүн, ач холбогдлыг иргэд хэрхэн үнэлж байна? Иргэдийн үнэлгээний үндэслэл, шалтгаан юу байна?
4. Соён гэгээрүүлэх арга хэмжээний үр дүн, ач холбогдлыг сайжруулах талаар иргэд ямар санал бодолтой байна?
5. Соён гэгээрүүлэх арга хэмжээнд зарцуулж буй зардал, хүний нөөц хүрэлцээтэй байгаа эсэх(хүн амын тоо, гадаад орнуудтай харьцуулах)
6. Соён гэгээрүүлэх арга хэмжээний зорилтот бүлгийг тодорхойлсон байдал, зорилтот бүлэгт хүрсэн үр дүн ямар байна?
7. Гадаад улсуудын (4-5 улс) авлигатай тэмцэх байгууллагын олон нийттэй харилцах бодлого, авлигын эсрэг боловсрол олгох арга, хэлбэр, тэдгээрийн үр дүн ямар байна? Монгол Улсын нөхцөл байдалтай харьцуулах.

2 Улс төрийн хүрээн дэх авлигын талаарх төсөөллийн 2019 оны судалгааны тайлан. АТГ, Maxima Consulting. 2019, 6 дахь тал// https://iaac.mn/files/d8faf0f3-92d8-470f-bb01-c1b0b25490be/2019_uls%20tur.pdf

3 Шүүх, хууль хяналтын байгууллагын хүрээн дэх авлигын талаарх төсөөллийн 2019 оны судалгааны тайлан. АТГ, Maxima Consulting. 2019, 7 дахь тал// https://iaac.mn/files/d8faf0f3-92d8-470f-bb01-c1b0b25490be/2019_Shuuh.pdf

1.3. Судалгааны арга зүй

Дээрх учир шалтгааныг үндэслэл болгон АТГ-аас зохион байгуулж буй олон нийтийг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны чиглэлээр хийгдсэн арга хэмжээний үр дүнд шинжилгээ хийх, мөн олон нийтийг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа нь доорх нөхцөл байдалд хэрхэн уялдаж буйд тодорхой үндэслэл, дүгнэлт, зөвлөмжийг гаргаж, үйл хэрэгт хэрхэн нөлөөлж буйг тодруулах явдал юм.

АТГ-аас зохион байгуулж буй олон нийтийг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны чиглэлээр хийгдсэн арга хэмжээний үр дүнд шинжилгээ хийхдээ өнөөгийн төлөв байдал зэргийг олон улсын түвшинтэй харьцуулалт хийх байдлаар голлон судаллаа. Мөн ардчилал, шударга ёс, хүний эрх, эрх чөлөө, тэгш байдлын ерөнхий зарчим хэрхэн уялдаж буй талаар тоон мэдээлэлд задлан шинжилгээ хийж, мөнхүү өөрчлөлтөд тулгуурласан цаашдын нөхцөл байдлын талаарх таамаглалыг дэвшүүлэхийг зорив. Ингэхдээ улс төрийн нам, иргэний нийгмийн байгууллага, эрдэм шинжилгээ, судалгааны болон бизнесийн салбарын, мөн олон нийтийн дунд нийт 600 гаруй респондентуудыг хамруулсан олон нийтийн санаа бодлын судалгааг гүйцэтгэв (Хэсэг 2).

II. АТГ-аас зохион байгуулж буй олон нийттэй харилцах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх олон нийтийн бодлын судалгааны үр дүн

Судалгааны үндэслэл. Улсын Их Хурлын 2016 оны 11 дүгээр сарын 03-ны өдрийн 51 дүгээр тогтоолоор “Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр”- ийг баталж, “Төрийн байгууллага, албан тушаалтан, хувийн хэвшил, иргэний нийгэм, улс төрийн нам, бүлгийг авлигын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, олон нийтэд шударга ёсны үзэл санааг төлөвшүүлэх, ил тод, нээлттэй, хариуцлагатай нийгмийг хөгжүүлэх⁴” зорилго тодорхойлон хэрэгжүүлж байгаа билээ.

Энэхүү судалгааны *үндэслэл нь нэг талаас*, монгол улсад шударга ёсыг бэхжүүлэх, төрийн байгууллагын үйл ажиллагааны нээлттэй, ил тод байдлыг хангах, хүнд суртал, чирэгдлийг арилгах, авлигын гэмт хэргийг илрүүлэх, мөрдөх, хянан шалгах, хариуцлага хүлээлгэх цогц арга хэмжээг хэрэгжүүлэн, авлигаас урьдчилан сэргийлэх, энэ үйл ажиллагаанд төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллага, иргэдийн оролцоог нэмэгдүүлэх, *нөгөө талаас*, авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулж буй олон нийттэй харилцах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны үр дүн, ач холбогдлын талаарх олон нийтийн санаа бодлыг судлах хэрэгцээгээр тодорхойлогдож байгаа юм.

Тус судалгаа нь захиалагч талаас ирүүлсэн чиглэлийн дагуу авлигын эсрэг үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн өнөөгийн байдлыг тодруулахын зэрэгцээ Авлигатай тэмцэх газраас хэрэгжүүлж буй дараах үйл ажиллагаануудын талаарх иргэд, олон нийтийн санаа бодлыг тандахыг эрмэлзсэн болно. Үүнд:

- *Авлигатай тэмцэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын ач холбогдол, түүний соён гэгээрүүлэх, авлигаас урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаанд хэрхэн нөлөөлж байгааг тандах,*
- *Авлигын хор хөнөөлийг бууруулах, авлигаас ангид байх, авлигыг үл тэвчих соёл, хандлага болон авлигыг бууруулахад иргэд, олон нийт, ИНБ-уудын оролцоог хэрхэн хангах, түүнийг хэрхэн үнэлж байгааг тодруулах,*
- *олон нийттэй харьцах, соён гэгээрүүлэх гэдгийг иргэд, олон нийт яаж ойлгож байгааг тандах, цаашид авлигаас урьдчилан сэргийлэх, соён гэгээрүүлэх чиглэлээрх тэдний санаа бодлыг судлах зэрэг орно.*

Судалгааны зорилго. Авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулж буй олон нийттэй харилцах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны үр дүн, ач холбогдлын талаарх олон нийтийн санаа бодлыг судалж, дүгнэлт, зөвлөмж (хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх) боловсруулахад тус судалгааны зорилго оршино.

Судалгааны өгөгдөл цуглуулалт. Судалгааны баг тус судалгааны анхдагч мэдээллийг цахимаар (Google Forum) цуглуулсан бөгөөд өгөгдөл цуглуулах ажлыг 2022 оны 4 дүгээр

⁴ Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолын хавсралт, 1.1 дэх заалт

сарын 13 -ны өдрөөс 5 дугаар сарын 12-ны хооронд нийслэл/орон нутгийн иргэд, олон нийтийг төлөөлүүлэн 468 хүнийг судалгаанд хамрууллаа.

Судалгааны өгөгдөл боловсруулалт. Судалгааны мэдээллийг урьдчилан бэлтгэсэн асуулгын дагуу цахимаар цуглуулж, анхдагч мэдээллийг нийгмийн судалгааны тоон мэдээллийг боловсруулах IBM SPSS Statistics 23.0 багц программаар нэгтгэн, холбогдох шинжилгээнүүдийг хийж үр дүнг тайлбарласан болно.

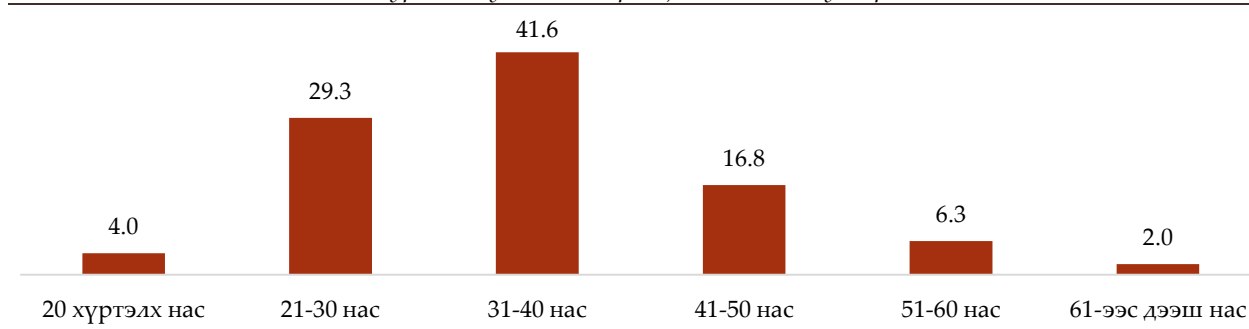
НЭГ. СУДАЛГААНД ОРОЛЦОГЧДЫН ТАЛААРХ МЭДЭЭЛЭЛ

Тайлангийн эхний бүлэгт Авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулж буй олон нийттэй харилцах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны үр дүн, ач холбогдлын талаарх олон нийтийн санаа бодлын судалгаанд нийслэл, орон нутгийн иргэд, олон нийтийг төлөөлсөн нийт 468 иргэн оролцсон. Энд тэдний хүн ам зүйн шинж байдлыг илэрхийлэх гол үзүүлэлтүүд болох нас, хүйс, боловсролын түвшин, ажил эрхлэлт, оршин суугаа газрын талаарх мэдээллийг нэгтгэн товч танилцуулах болно.

Судалгаанд оролцогчдын нас, хүйс, боловсролын түвшин

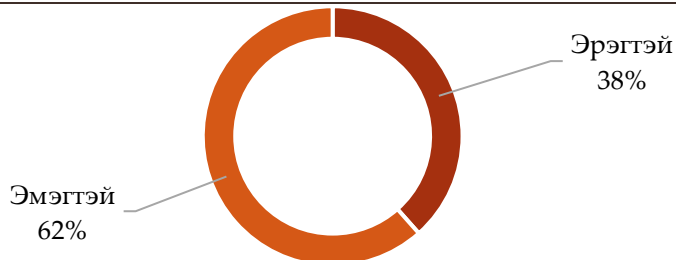
Судалгаанд оролцогчдын насны ангиллаар авч үзвэл, тэдний 4 хувь нь 20 хүртэлх насныхан, 29.3 хувь нь 21-30 насныхан, 41.6 хувь нь 31-40 насныхан, 16.8 хувь нь 41-50 насныхан, 6.3 хувь 51-60 насныхан, 2 хувь 61-ээс дээш насныхан байна.

Зураг 1. Судалгаанд оролцогчдын нас (хувиар)

Өөрөөр хэлбэл, судалгаанд оролцогчдын 90 гаруй хувь нь 21-60 насныхан байгаа нь нийгэм, эдийн засгийн идэвхтэй насны хүн амын зохих төлөөлөл түлхүү хамрагдсан болохыг илэрхийлж байна. Мөн тэдний 38.4 хувь эрэгтэй, 61.6 хувь нь эмэгтэйчүүд байна.

Зураг 1. Судалгаанд оролцогчдын хүйс (хувиар)

Судалгаанд оролцогчдын 88.9 хувь нь дээд боловсролтой, 2 хувь нь тусгай дунд, 8.4 хувь нь бүрэн дунд, 0.7 хувь нь суурь боловсролтой иргэд байна. Тус дээд боловсролтой иргэдийн төлөөлөл түлхүү хамрагдсан байна.

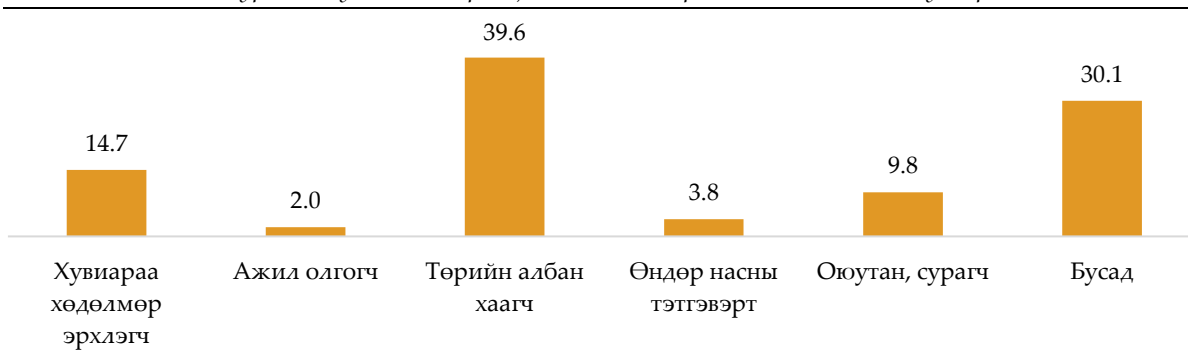
Зураг 3. Боловсролын түвшин (хувиар)

Судалгаанд оролцогчдын ажил эрхлэлтийн байдал, оршин суугаа газар

Судалгаанд оролцогчдын 54.3 хувь буюу талаас илүү хувь нь төрийн албан хаагч болон хувиараа хөдөлмөр эрхэлж буй нийгэм, эдийн засгийн идэвхтэй иргэдийн төлөөлөл байна.

Зураг 4. Судалгаанд оролцогчдын ажил эрхлэлтийн байдал (хувиар)

Тодруулбал, нийт судалгаанд оролцогчдын 14.7 хувь нь хувиараа хөдөлмөр эрхлэгч, 2 хувь нь ажил олгогч, 39.6 хувь нь төрийн албан хаагч, 3.8 хувь нь өндөр насны тэтгэвэрт, 9.8 хувь нь оюутан, сурагчид байсан бол 30.1 хувь нь бусад чиглэлээр ажил, хөдөлмөр эрхэлж буй иргэдийн төлөөлөл байна.

Хүснэгт 1. Судалгаанд оролцогчдын оршин суугаа газар (давтамж, хувиар)

Оршин суугаа газар	Тоо	Хувь
Орон нутаг	87	18.6
Нийслэл	346	73.9
Гадаад улсаас	3	0.7
Хариулаагүй	32	6.8
Нийт	468	100

Эл судалгаанд нийслэл/орон нутгийн иргэд, олон нийтийг төлөөлөн 468 хүн оролцсон бөгөөд тэдний 18.6 хувь нь орон нутгаас, 73.9 хувь нь нийслэлээс, 0.7 хувь гадаад улсад оршин суугаа иргэд байна. Мөн 6.8 хувь нь оршин суугаа газрыг асуусан асуултад бүрэн хариулт өгөөгүй байна.

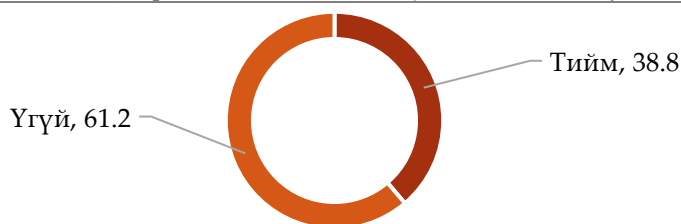
ХОЁР. АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ МЭДЭЭЛЭЛ, СУРТАЛЧИЛГАА

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 2.1.8 – д «иргэний мэдээлэл авах эрхийг баталгаажуулсан хуулийн хэрэгжилтийг хангах, хэвлэл мэдээллийн эрх зүйн орчин, сэтгүүлчийн мэргэжлийн ёс зүй, хариуцлагыг дээшлүүлэх» зорилтыг ил тод, нээлттэй байх буюу «хуульд зааснаас бусад тохиолдолд иргэний мэдээлэл авах эрх, эрх чөлөөг үл хязгаарлах, төрийн байгууллагын үйл ажиллагаа олон нийтэд ил тод, нээлттэй байх, иргэн, хуулийн этгээд хуулиар хориглоогүй аливаа мэдээллийг саадгүй олж авах нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх (3.1.3)» зарчмыг баримтлан хэрэгжүүлж байгаа билээ. Монгол Улс дахь Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл иргэдэд ихэвчлэн мэдээллийн ямар эх сурвалжуудаар хүрч, авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл, сурталчилгааны талаар иргэд хэр зэрэг мэдэж байгааг тодорхойлох зорилгоор иргэд, олон нийтээс асуусан асуултуудын хариултын үр дүнг энд нэгтгэн танилцуулав.

Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл авч буй байдал

Иргэдийн 38.8 хувь нь авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг хэрэгцээтэй үедээ авч чаддаг гэж хариулсан байгаа бол тэдний 61.2 хувь нь энэ чиглэлийн мэдээллийг хэрэгцээтэй үедээ авч чаддаггүй гэж үзжээ.

Зураг 5. Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл авч буй байдал (хувиар)

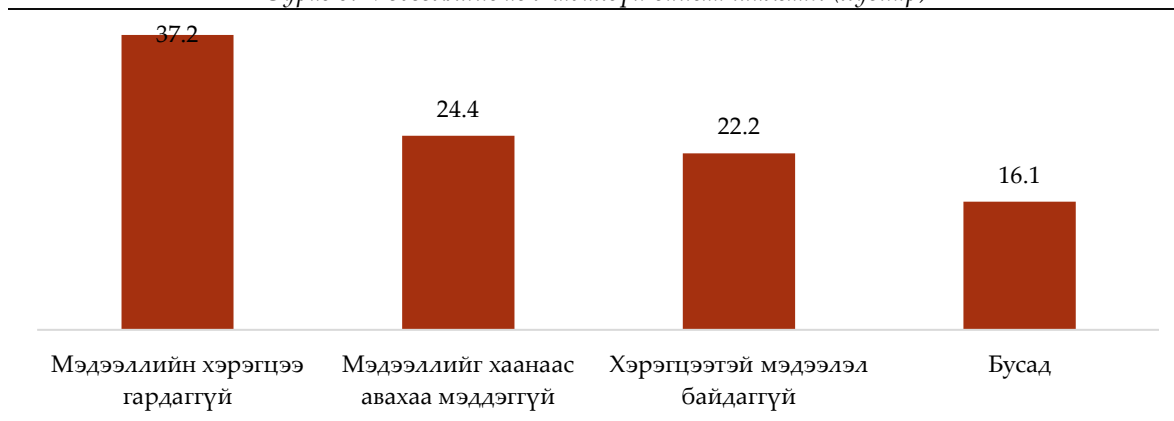

Өөрөөр хэлбэл, 3 иргэн тутмын 1 нь авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг хэрэгцээтэй үедээ авч чадаж байгаа бол 2 иргэн нь энэ чиглэлийн

мэдээллийг хэрэгцээтэй үедээ авч чаддаггүй гэж хариулжээ. Дээрх асуултад хариулсан байдлыг судалгаанд оролцогчдын насны ангилалаар харьцуулан үзвэл 20 хүртэлх насныханы 22.2 хувь, 21-30 насныханы 26.2 хувь, 31-40 насныханы 41,3 хувь, 41-50 насныханы 49,3 хувь, 51-60 хүртэлх насныханы 59.3 хувь, 61-ээс дээш насныханы 77.8 хувь нь хэрэгцээтэй үедээ мэдээллээ авч чаддаг гэжээ. Судалгаанд оролцогчдын нас нэмэгдэх тусам хэрэгцээтэй үедээ авч чаддаг байдал нэмэгдэж буйг энэхүү судалгааны үр дүнгээс ажиглагдав.

Харин судалгаанд хамрагсадаас Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг яагаад авч чаддаггүй болохыг тодруулахад, тэдний 37.2 хувь нь энэ чиглэлийн мэдээллийн хэрэгцээ гардаггүй, 24.4 хувь нь мэдээллийг хаанаас авахаа мэддэггүй, 22.2 хувь нь хэрэгцээтэй мэдээлэл байдаггүй гэж хариулжээ. Үүнээс дүгнэвэл, АТГ-ын соён гэгээрүүлэх, урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаа тухайн байгууллагын төвшинд тодорхой үе шаттай, төлөвлөгөөтэйгээр явагддаг ч гэлээ, тэрхүү үйл ажиллагаа нь иргэдийн өдөр тутмын бодит амьдралд төдийлэн үр өгөөжээ өгөхгүй байгааг харуулж буйг илтгэнэ. Хэдийгээр энэ чиглэлэр олон арван арга хэмжээ авч хэрэгжүүлдэг ч гэлээ иргэдийн ухамсар, улс төрийн соёл, авлигаас ангид байх соёлыг төлөвшил хангалтгүй байгаагийн тод жишээ гэж үзэж болохоор байна.

Зураг 6. Мэдээллийг авч чадахгүй байгаа шалгаан (хувиар)

Дээрх үр дүн (Зураг 7)-ээс үзэхэд судалгаанд оролцсон иргэдийн дунд авлигын талаарх мэдээллийн хэрэгцээ гардаггүй, хэрэгцээтэй мэдээлэл байдаггүй гэж үзэх хандлага их ажиглагдаж байна.

Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаар мэдээлэл авч буй гол эх сурвалжууд

Энэ удаагийн судалгаагаар тодруулахыг зорьсон нэг зүйл бол Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг иргэд, олон нийт ихэвчлэн ямар мэдээллийн эх сурвалжаар дамжуулан авч байгааг тандах явдал юм.

Зураг 7. Иргэдийн мэдээлэл авч буй гол эх сурвалжууд (хувиар)

Иргэд, олон нийт энэ чиглэлийн мэдээллийг телевиз, олон нийтийн сүлжээ, төрийн байгууллага, мэргэжилтнүүдээс түлхүү авч байгаа нь судалгааны доорх үр дүнгээс харагдаж байна.

Хүснэгт 2. Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл авч буй гол эх сурвалжууд (давтамж, хувиар)

Эх сурвалж	Тоо	Хувь
Телевиз	229	27.3
FM/радио	13	1.5
Сонин, сэтгүүл	38	4.5
Олон нийтийн сүлжээ (Facebook, Twitter)	236	28.1
Цэцэрлэг, сургуулиас	6	.7
Төрийн байгууллага, мэргэжилтнүүд	133	15.9
Авлигатай тэмцэх газрын цахим хуудас	64	7.6
Авлигатай тэмцэх газрын Facebook, Page хуудас	76	9.1
Найз нөхөд/ойр дотны хүмүүс	44	5.2
Нийт	839	100.0

Тодруулбал, асуулгын судалгаанд оролцсон нийт 468 иргэнээс авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг хүлээн авч буй гол эх сурвалжууддаа тодорхойлсон 839 сонголт (давтагдсан тоогоор) бүртгэгдсэн байна. Тэдний 27.3 (229) хувь нь телевизээс, 28.1 (236) хувь нь олон нийтийн сүлжээ (Facebook, Twitter)-ээс, 15.9 (133) хувь нь төрийн байгууллага, мэргэжилтнүүдээс мэдээлэл авдаг гэж үзжээ.

Авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл, сурталчилгаа

Судалгаанд оролцогчдоос авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл, сурталчилгааны ажлын талаар хэр зэрэг мэдэж байгааг нь тодорлуулахад тэдний 60 гаруй хувь нь ТВ нэвтрүүлэг, видео болон радио контентын талаар, 50 орчим хувь нь гудамжны самбар, дэлгэцийн сурталчилгаа, мэдээллийн самбар, нийтлэлийн талаар, 40 орчим хувь нь зурагт хуудас, нугалбар, тараах материал, үзүүлэн, таниулах хуудас, нийтийн тээврийн сурталчилгааны талаар “мэднэ” гэж хариулсан байна.

Судалгаанд оролцогчдын гурван хүн тутмын 1 нь буюу 30 гаруй хувь нь сургалт, семинар, видео болон цахим хичээл, хурал, зөвлөгөөн, хэлэлцүүлэг, цахилгаан шат, ханын сурталчилгаануудын талаар мэдэж буйгаа ийнхүү илэрхийлсэн байна.

Зураг 8. Авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл сурталчилгааны талаарх мэдлэг (хувь)

Дээрх зураг (Зураг 8)-г үзүүлснээр судалгаанд оролцогчдын хувьд ТВ нэвтрүүлэг, видео болон радио контент, гудамжны самбар, дэлгэцийн сурталчилгаа, мэдээллийн самбар, нийтлэлийн талаар түлхүү мэдэж байгаа бол өдөрлөг, нийтийг хамарсан арга хэмжээ, орон нутаг дахь сурталчилгааны талаар “сайн мэдэхгүй” байгаа нь ажиглагдав.

Зураг 9. Авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл сурталчилгааны талаарх мэдлэг (хувь)

ТВ нэврүүлэг
Мэднэ (67.5); Мэдэхгүй (32.5)

Видео болон радио контент
Мэднэ (60.4); Мэдэхгүй (39.6)

Гудамжны самбар, дэлгэцийн сурталчилгаа **Мэднэ (50.2); Мэдэхгүй (49.8)**

Мэдээллийн самбар
Мэднэ (50.4); Мэдэхгүй (49.6)

Өдөрлөг, нийтийг хамарсан арга хэмжээ
Мэднэ (24.1); Мэдэхгүй (75.9)

Орон нутаг дахь сурталчилгаа
Мэднэ (16.8); Мэдэхгүй (83.2)

Авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл, сурталчилгааны талаар мэдээлэл авч оролцсон байдал

Авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл сурталчилгааны талаарх мэдээллийг авч, эдгээр үйл ажиллагаанд хэрхэн оролцож байгааг судалгаанд оролцогчдоос асуухад тэдний 50.6 хувь нь зөвхөн мэдээлэл авч байсан, 10.8 хувь нь мэдээлэл аваад оролцож байсан, 38.6 хувь нь мэдээлэл авсан хэдий ч оролцож байгаагүй гэж хариулжээ.

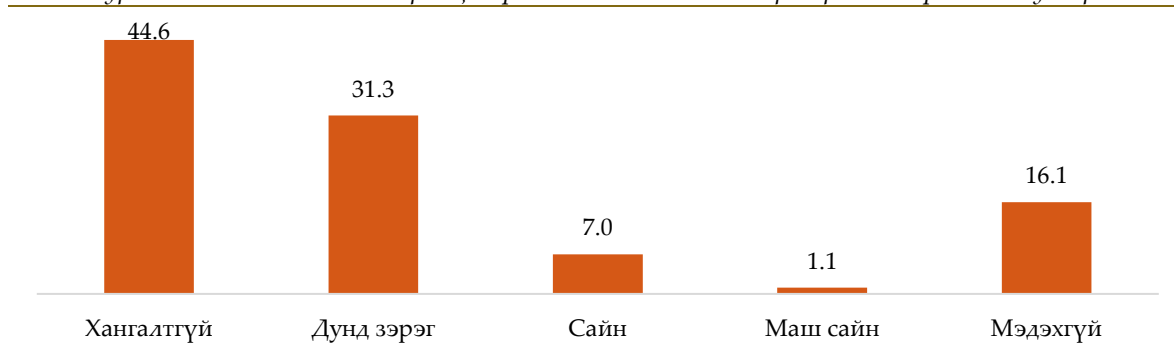
Зураг 10. Авлигын эсрэг мэдээлэл, сурталчилгаан дахь оролцоо (хувиар)

Дээрх зургаас судалгаанд оролцогчид бүгд авлигын эсрэг мэдээлэл, сурталчилгааны талаарх мэдээллийг авч байсан хэдий ч түүнээс 10.8 хувь нь тухайн үйл ажиллагаанд оролцож байсныг харуулж буй нь илт байна. Тодруулбал, судалгаанд оролцогчдын 10 хүн тутмын 1 нь эл мэдээллийг аюаад оролцож буйгаа онцолсон байна. Мөн иргэдийн 3 хүн тутмын 1 нь мэдээлэл авсан хэдий ч оролцож байгаагүй. Тухайн дурдсан байдлыг судалгаанд оролцогчдын насны бүлэг, хүйсээр харьцуулан үзэхэд, мэдээлэл авч байсан хүмүүсийн 43.6 хувь нь 30-40 насныхан байгаа бол мэдээлэл аваад оролцож байсан хүмүүсийн 72.5 хувь нь 30-50 насныхан байна. Эрэгтэйчүүдийн 55.7 хувь, эмэгтэйчүүдийн 48.9 хувь нь мэдээлэл авч байсан бол, эрэгтэйчүүдийн 8.4 хувь, эмэгтэйчүүдийн 11.7 хувь нь мэдээлэл аваад оролцож байсан гэж хариулжээ.

Тэгвэл, судалгаанд оролцогчид Авлигатай тэмцэх газрын олон нийттэй харилцах үйл ажиллагааны үр дүнг хэрхэн үнэлж байгаа талаар товч авч үзье. Олон нийттэй харилцах чиглэлээр хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааны үр дүнг судалгаанд оролцогчдын 44.6 хувь нь «хангалтгүй», 31.3 хувь нь «дунд зэрэг» гэж үнэлжээ.

Зураг 11. Олон нийттэй харилцах үйл ажиллагааны талаарх иргэдийн үнэлгээ (хувиар)

Мөн тэдний 16.1 хувь нь энэ үйл ажиллагааг үнэлж «мэдэхгүй» байгаагаа илэрхийлсэн. Харин нийт судалгаанд оролцогчдын 8.1 хувь нь дээрх үйл ажиллагааг «сайн», «маш сайн» гэж үнэлсэн байна. Харин дундаж үнэлгээ 2.13 байна.

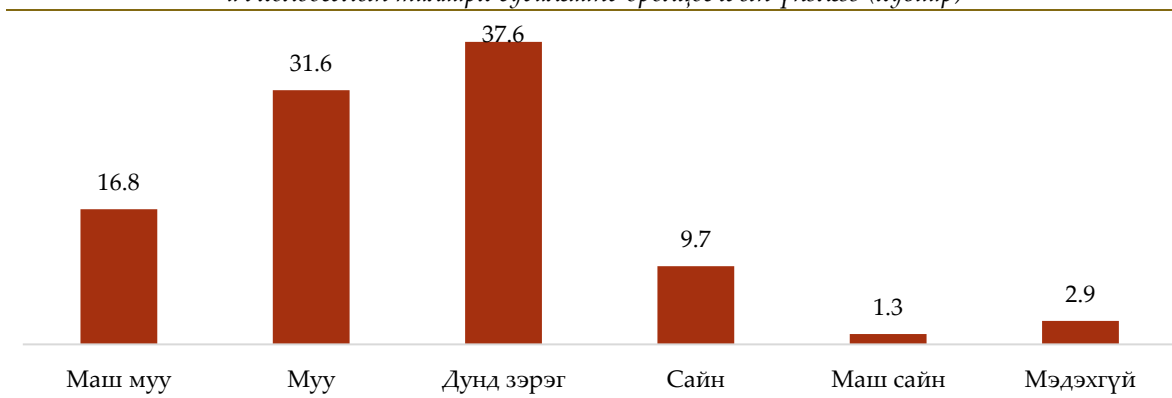
ГУРАВ. СОЁН ГЭГЭЭРҮҮЛЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА

Асуулгын судалгааны хүрээнд Авлигатай тэмцэх газраас иргэд, олон нийтийг соён гэгээрүүлэх чиглэлээр хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааг иргэд, олон нийт хэрхэн ойлгож, ач холбогдолыг хэрхэн үнэлж буйг судалгаагаар тодруулахыг зорьсон юм. Энэ үйл ажиллагаа ямар бүлэгт хамгийн их хэрэгцээтэй хэмээн үзэхэд, нэн тэргүүнд зохион байгуулах шаардлагатай ямар үйл ажиллагааг зохион байгуулах, цаашдаа тухайн арга хэмжээг сайжруулах талаар ямар санал, бодолтой байгааг тодруулан асуув. Чингэхэд авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаанд мэдээллийн ямар сувгаар дамжуулан иргэд, олон нийтэд хүргэх нь илүү үр дүнтэй байгаа талаарх судалгаанд оролцогчдын санал бодлыг асууж үр дүнг нэгтгэсэн болно.

Авлигын эсрэг хууль, тогтоомжийг иргэд, олон нийтэд сурталчлах, хүргэх

Иргэд, олон нийтийг соён гэгээрүүлэх чиглэлээр хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааны томоохон хэсэг нь Монгол Улсад авлигын эсрэг хэрэгжиж буй хууль, тогтоомжийг олон нийтэд сурталчлах үйл ажиллагаа юм. Энэ үйл ажиллагааны ач холбогдлыг судалгаанд оролцогчдоор үнэлүүлэхэд «дунд» болон «дундаас доогуур» гэж үнэлэх хандлага өндөр байна.

Зураг 12. Хууль, тогтоомжийг иргэд, олон нийтэд сурталчлах, хүргэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх судалгаанд оролцогчдын үнэлгээ (хувиар)

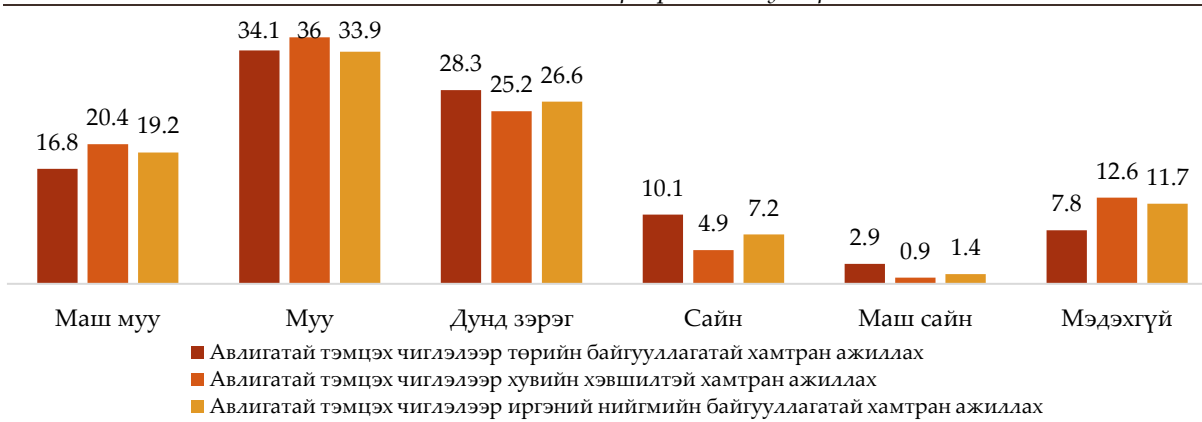
Тэдний 37.6 хувь нь «дунд зэрэг» гэж үнэлсэн бол 48.4 хувь «муу» болон «маш муу» гэсэн үнэлгээ өгчээ. Харин дундаж үнэлгээ 2.46 байна.

Авлигатай тэмцэх чиглэлээр төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллах

Төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагын авлигатай тэмцэх чиглэлээр хамтран хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааны ач холбогдлыг судалгаанд оролцогчдын 16.8-20.4 хувь нь «муу», 34.1-36 хувь нь «дунд зэрэг», 4.9-10.1 хувь «сайн», 1-3 хүртэлх хувь нь маш сайн гэж үнэлжээ.

Үнэлгээг төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагаар нь харьцуулахад, авлигатай тэмцэх чиглэлээр төрийн байгууллагатай хамтран ажиллаж буй байдлыг дунд болон дундаас дээгүүр үнэлэх хандлага нийтлэг ажиглагдав. Харин хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллаж буй байдлыг «муу» гэж үнэлэх хандлага төр, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллаж буй байдлаас өндөрөөр үнэлэгджээ.

Зураг 12. Төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллаж буй үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ (хувиар)

Дээрх үр дүнд илүү тодорхой харьцуулалт хийх хэлбэрээр дундаж үнэлгээг тооцон үзэхэд, төрийн байгууллагатай хамтран ажиллаж буй байдлын дундаж үнэлгээ хувийн хэвшилээс 0.22 пунктээр, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллаж буй байдлын үнэлгээнээс 0.15 пунктээр тус тус өндөр байна.

Зураг 14. Төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллаж буй үйл ажиллагааны талаарх үнэлгээ (дундаж үнэлгээ)

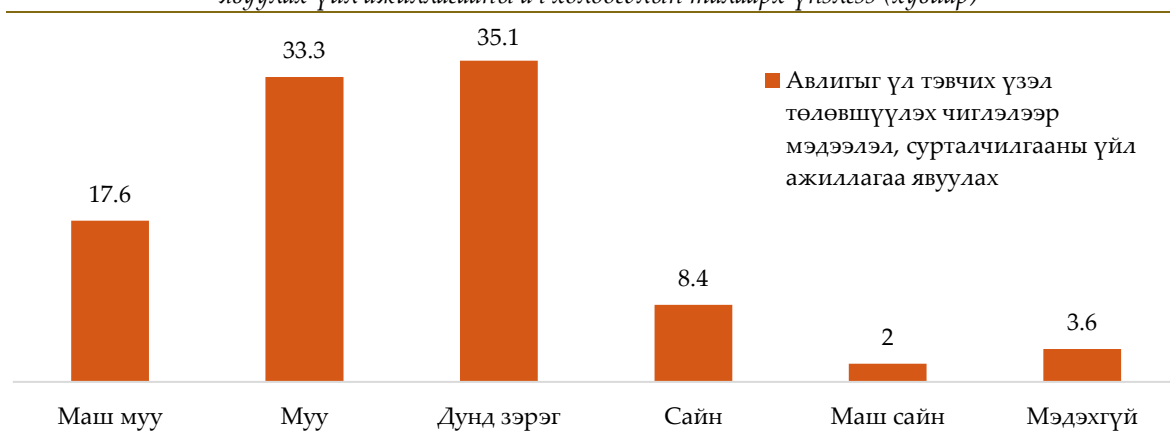

Тайлбар: Дундаж үзүүлэлт, 1-5 баллаар эрэмбэлсэн байдал (5-маш сайн, 4-сайн, 3- дунд зэрэг, 2-муу, 1-маш муу)

Авлигыг үл тэвчих үзлийг төлөвшүүлэх чиглэлээр мэдээлэл, сурталчилгаа явуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ

Авлигыг үл тэвчих үзлийг төлөвшүүлэх чиглэлээр мэдээлэл, сурталчилгаа явуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлыг судалгаанд оролцогчдын 50.9 хувь нь «муу», 35.1 «дунд зэрэг», 10.4 хувь нь «сайн»-аар үнэлжээ. Мөн тэдний 3.6 хувь нь энэ чиглэлээр үнэлгээ өгч «чадахгүй байна» хэмээжээ. Үүнээс судалгаанд оролцогчдын үнэлгээнээс дурдсан үйл ажиллагааны талаарх дундаж үнэлгээг тооцож үзэхэд 2.42 гарч байна.

Зураг 15. Авлигыг үл тэвчих үзэл төлөвшүүлэх чиглэлээр мэдээлэл, сурталчилгаа явуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ (хувиар)

Мөн авлигатай тэмцэх чиглэлээр соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг хэрхэн ойлгож байгааг тодруулсан нээлттэй асуултын хариултаас үзэхэд судалгаанд оролцогчдын 52 хувь нь авлигыг үл тэвчих хандлага, дадал, соёл төлөвшүүлэх гэж ойлгож байгаагаа илэрхийлсэн байна. Энэ нь иргэд, олон нийт авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны нэг чухал хэсэг нь авлигыг үл тэвчих үзэл төлөвшүүлэх үйл ажиллагаа гэдгийг ойлгож байгааг харуулж байна.

Авлигын эсрэг сургалт, семинар зохион байгуулах, мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, судалгаа, үнэлгээ хийх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн тэргүүн зорилтуудын нэг нь «шударга, хариуцлагатай, ил тод нийтийн албыг бэхжүүлэх замаар авлигын эрсдлээс урьдчилан сэргийлэх, төрийн жинхэнэ албан хаагчийн сонгон шалгаруулалт болон томилогод улс төрийн нөлөөллөөс ангид, мэдлэг боловсролд суурилсан мерит зарчмыг хэрэгжүүлэх⁵» явдал юм. Мөн АТҮХ-ийн 2.1.10-т «шударга ёсны үзэл санааг төлөвшүүлэн, олон нийтийг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг үе шаттай зохион байгуулж, авлигын эсрэг боловсролыг дээшлүүлэх» зорилтыг тодорхойлон

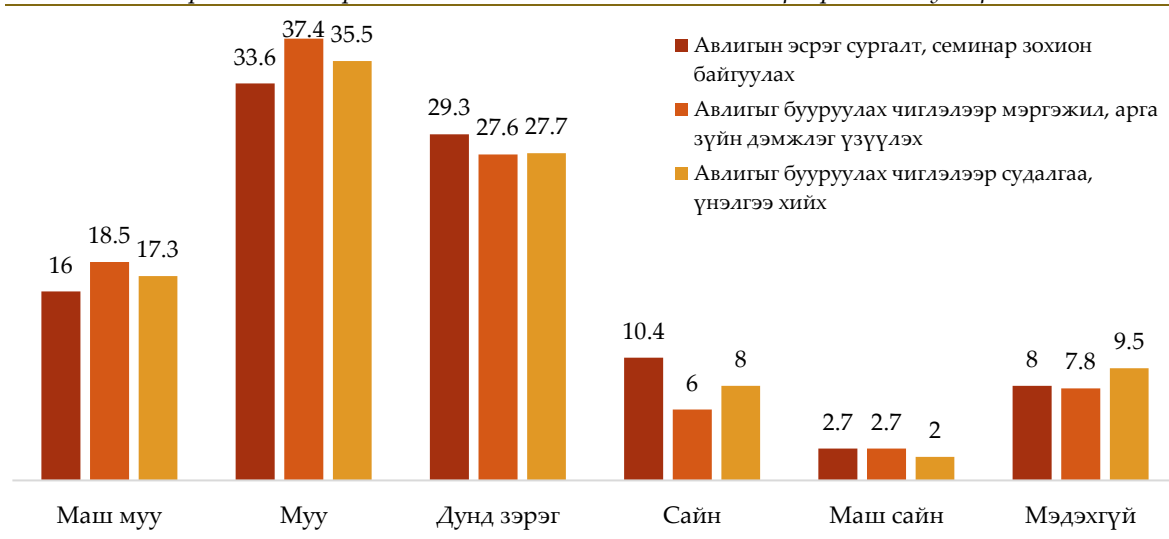
⁵ Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолын хавсралт, 2.1.1 дэх заалт

«Авлигын эсрэг боловсролыг дээшлүүлэх» чиглэлээр тодорхой үйл ажиллагаануудыг төлөвлөн хэрэгжүүлж байна. Үүнд:

- Авлигын нийгмийн хор аюулыг ухуулан таниулах, авлигыг үл тэвчих үзлийг төлөвшүүлэхэд иргэн, төрийн болон төрийн бус байгууллагын оролцоог хангах (4.1.10.1)
- Боловсролын байгууллага болон гэр бүлээр дамжуулан авлигыг үл тэвчих шударга иргэнийг төлөвшүүлэх зорилгоор олон талт арга хэмжээ зохион байгуулах, авлигын эсрэг боловсрол олгох агуулгыг бүх шатны боловсролын байгууллагын сургалтын хөтөлбөрт, стандартад тусгах (4.1.10.1)
- Зорилтот бүлэгт зориулсан сургалтын хөтөлбөр, гарын авлага боловсруудах, авлигыг үл тэвчих хандлагыг бий болгоход чиглэсэн сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгуулах, цахим сүлжээг ашиглах (4.1.10.1)
- Авлигын эсрэг сургалт, сурталчилгаа явуулах сургагч багшийг бэлтгэх, дэмжлэг үзүүлэх ажлыг зохион байгуулах, (4.1.10.1)
- Авлигын эсрэг сайн туршлагыг олон нийтэд түгээх (4.1.10.1) зэрэг үйл ажиллагаанууд орно.

Авлигын эсрэг боловсролыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааны хүрээнд зохион байгуулж буй сургалт, семинар, мэргэжил арга зүйн дэмжлэг, судалгаа, үнэлгээ хийх үйл ажиллагааны ач холбогдлыг судалгаанд оролцогчдоор үнэлүүлж үнэлгээний үр дүнг харьцуулсан байдлаар үзүүлбэл дараах үр дүн гарав.

Зураг 16. Авлигын эсрэг сургалт, семинар зохион байгуулах, мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, судалгаа, үнэлгээ хийх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ (хувиар)

Авлигын эсрэг сургалт, семинар зохион байгуулах үйл ажиллагааны дундаж үнэлгээ 2.46, авлигыг бууруулах чиглэлээр мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх үйл ажиллагааны дундаж үнэлгээ 2.32-аар үнэлэгджээ. Харин энэ чиглэлээр судалгаа, үнэлгээ хийх үйл ажиллагааны дундаж үнэлгээ 2.36 гарчээ. Үүнээс харвал, эдгээр үйл ажиллагааны ач

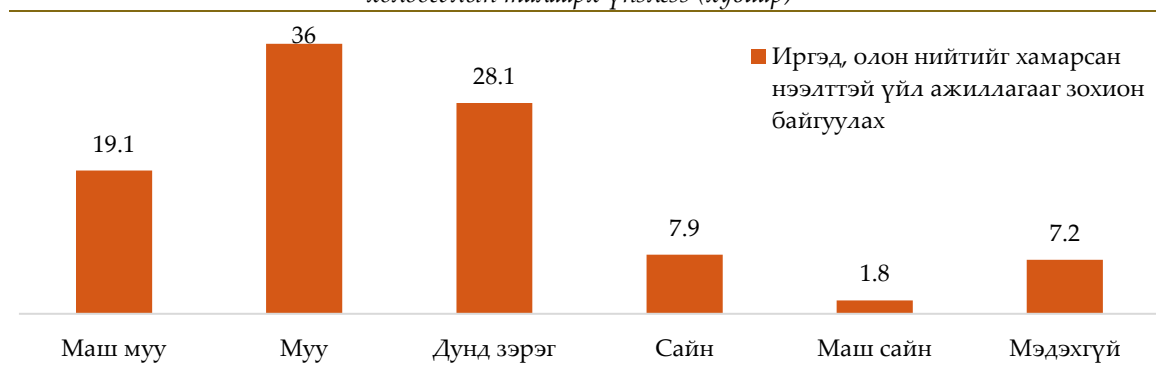
холбогдлыг үнэлсэн судалгаанд оролцогчдын үнэлгээгээр 1-5 хүртэлх онооны дундаж болох 2.5 руу дөхсөн үзүүлэлттэй байна.

Иргэд, олон нийтийг хамарсан нээлттэй арга хэмжээ зохион байгуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн зорилгод «...авлигын эрсдэлээс урьдчилан сэргийлэх, олон нийтэд шударга ёсны үзэл санааг төлөвшүүлэх, ил тод, нээлттэй, хариуцлагатай нийгмийн хөгжүүлэх» чиглэлийг тодорхойлж төрийн үйлчилгээ, худалдан авах ажиллагаа, улс төрийн намын болон сонгуулийн санхүүжилтийг олон нийтэд ил тод, нээлттэй, хариуцлагатай зарчмыг баримтлан хэрэгжүүлэхээр тусгагдсан. Энэ хүрээнд хэрэгжүүлэх нэг чухал үйл ажиллагаа нь 4.1.8.4 -т тусгагдсан «төрийн болон орон нутгийн өмчит, тэдгээрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд аливаа нийтлэл, нэвтрүүлэг, зар сурталчилгаа, мэдээ мэдээллийг олон нийтэд хүргэхтэй холбоотой үйл ажиллагааг ил тод, нээлттэй явуулах» үйл ажиллагаа юм.

Авлигатай тэмцэх чиглэлээр иргэд, олон нийтийг хамарсан нээлттэй арга хэмжээ зохион байгуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлыг судалгаанд оролцогчдын 19.1 хувь «маш муу», 36 хувь нь «муу», муу, 28.1 хувь нь «дунд зэрэг», 9.7 хувь нь «сайн», сайн болон «маш сайн», гэж үнэлж байна. Харин 7.2 хувь нь дээрх үйл ажиллагааны ач холбогдлыг үнэлж мэдэхгүй байгаагаа илэрхийлжээ.

Зураг 17. Иргэд, олон нийтийг хамарсан нээлттэй арга хэмжээ зохион байгуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ (хувиар)

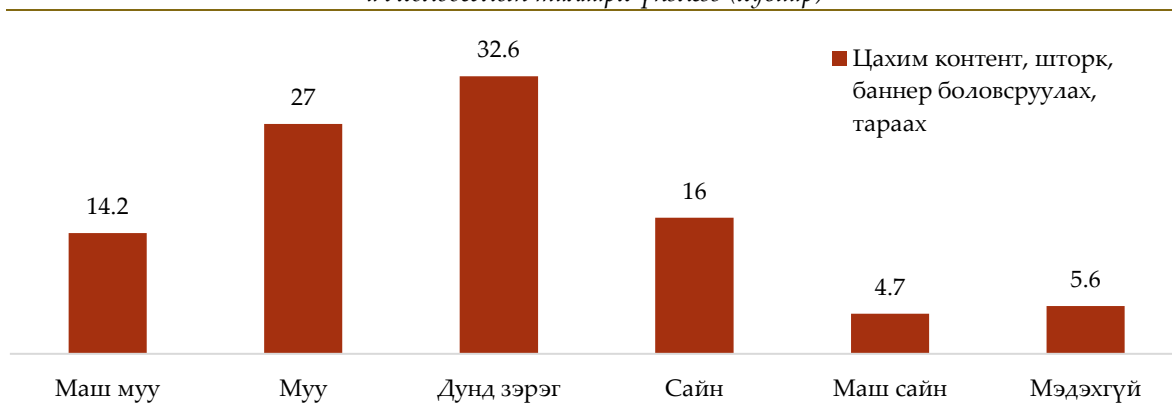

Дээрх зурагт харуулсан үнэлгээнээс дундажыг тооцон үзэхүл 2.32 дундаж үнэлгээ гарав. Үүнээс дүгнэвэл, судалгаанд оролцогчдын 50 орчим хувь нь авлигатай тэмцэх чиглэлээр иргэд, олон нийтийг хамарсан нээлттэй арга хэмжээ зохион байгуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлыг «муу» байгаа хэмээн үзсэнийг харуулж байна.

Цахим контент, шторк, баннер боловсруулах, тараах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ

Цахим контент, шторк, баннер боловсруулах, тараах үйл ажиллагааг судалгаанд оролцогчдын 41.2 хувь «*маш муу*» гэж үнэлсэн бол 32.6 хувь «*дунд зэрэг*», 20.7 хувь нь «*сайн*», «*маш сайн*» гэж үзжээ. Тэдний 5.6 хувь дээрх үйл ажиллагааг үнэлж мэдэхгүй байгаа нь судалгаагаар илэрсэн.

Зураг 18. Цахим контент, шторк, баннер боловсруулах, тараах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ (хувиар)

Дээрх үр дүнгээс үзвэл судалгаанд оролцсон 5 хүн тутмын 2 хүн нь «*муу*» 3 хүн тутмын 1 хүн нь «*дунд зэрэг*», 5 хүн тутмын 1 хүн нь «*сайн*» гэж үнэлжээ. Тэдний үнэлснээр дундаж үнэлгээ 2.68 буюу 1-5 хүртэлх оноогоор тооцон дундаж үнэлгээг гаргахад дундажаас «*ялимгүй*» дээгүүр үнэлгээтэй байна.

Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх нэгдсэн үнэлгээ

Авлигатай тэмцэх чиглэлээр соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлыг үнэлсэн судалгаанд оролцогчдын үнэлгээг нэгтгэхүл дараах байдалтай байна.

Хүснэгт 3. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх үнэлгээ (хувь)

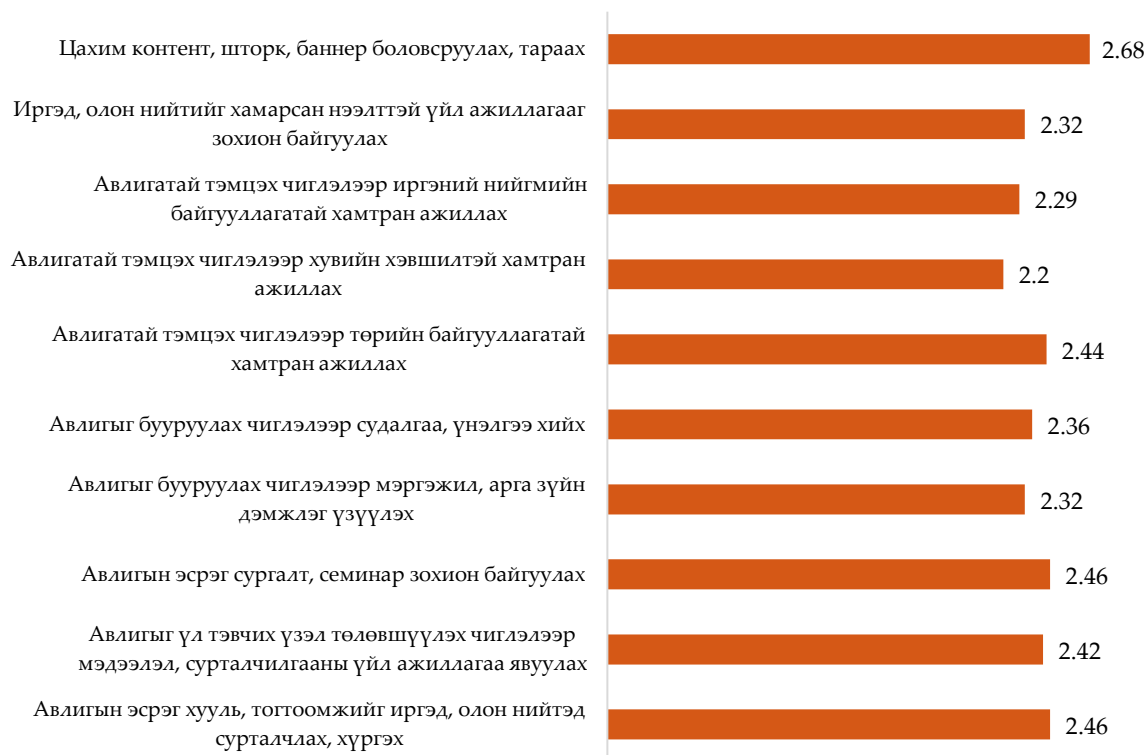
№	Үйл ажиллагаа	Маш муу	Муу	Дунд зэрэг	Сайн	Маш сайн	Мэдэхгүй	Нийт
1	Авлигын эсрэг хууль, тогтоомжийг иргэд, олон нийгэд сурталчлах, хүргэх	16.8	31.6	37.6	9.7	1.3	2.9	100.0
2	Авлигыг үл тэвчих үзэл төлөвшүүлэх чиглэлээр мэдээлэл, сурталчилгааны үйл ажиллагаа явуулах	17.6	33.3	35.1	8.4	2.0	3.6	100.0
3	Авлигын эсрэг сургалт, семинар зохион байгуулах	16.0	33.6	29.3	10.4	2.7	8.0	100.0

4	Авлигыг бууруулах чиглэлээр мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх	18.5	37.4	27.6	6.0	2.7	7.8	100.0
5	Авлигыг бууруулах чиглэлээр судалгаа, үнэлгээ хийх	17.3	35.5	27.7	8.0	2.0	9.5	100.0
6	Авлигатай тэмцэх чиглэлээр төрийн байгууллагатай хамтран ажиллах	16.8	34.1	28.3	10.1	2.9	7.8	100.0
7	Авлигатай тэмцэх чиглэлээр хувийн хэвшилтэй хамтран ажиллах	20.4	36.0	25.2	4.9	0.9	12.6	100.0
8	Авлигатай тэмцэх чиглэлээр иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллах	19.2	33.9	26.6	7.2	1.4	11.7	100.0
9	Иргэд, олон нийтийг хамарсан нээлттэй үйл ажиллагааг зохион байгуулах	19.1	36.0	28.1	7.9	1.8	7.2	100.0
10	Цахим контент, шторк, баннер боловсруулах, тараах	14.2	27.0	32.6	16.0	4.7	5.6	100.0

Дээрх нэгдсэн хүснэгтэд тэмдэглэгдсэн иргэд, олон нийтийг соён гэгээрүүлэх чиглэлээр хэрэгжүүлж буй 10 төрлийн үйл ажиллагааны ач холбогдлыг судалгаанд оролцогдоор 1-5 хүртэлх оноогоор үнэлүүлэхэд тэдний үнэлгээний **дундаж 2.4** голчтой байна. Тодруулбал, тэдний үнэлгээ 2.2-2.68 хооронд хэлбэлзэж байна. Цахим контент, шторк, баннер боловсруулах, тараах (2.68), авлигын эсрэг хууль, тогтоомжийг иргэд, олон нийтэд сурталчлах, хүргэх (2.46), авлигын эсрэг сургалт, семинар зохион байгуулах (2.46) тус тус үнэлэгджээ. Харин авлигатай тэмцэх чиглэлээр төрийн байгууллагатай хамтран ажиллах (2.44), авлигыг үл тэвчих үзэл төлөвшүүлэх чиглэлээр мэдээлэл, сурталчилгаа явуулах (2.42) үйл ажиллагааны ач холбогдолыг үнэлгээ бусад үйл ажиллагааны үнэлгээнээс ялимгүй өндөр байна.

Тэгвэл, авлигатай тэмцэх чиглэлээр хувийн хэвшил (2.2), иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллах (2.29), иргэд, олон нийтийг хамарсан нээлттэй үйл ажиллагаа зохион байгуулах (2.32), авлигыг бууруулах чиглэлээр мэргэжил, арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх (2.32) үйл ажиллагааны ач холбогдлыг талаар үнэлгээ голч үнэлгээнээс үл ялиг доогуур буюу голч үнэлгээнээс 0.04 – 0.2 пунктээр бага байна. Үйл ажиллагаа тус бүрийн үнэлгээний дундажийг тооцож үзэхэд ерөнхий үнэлгээ «дунд зэрэг» (үнэлгээний дундаж 2.4) гэж үнэлэх хандлага ажиглагдаж байгаа хэдий үйл ажиллагаа хоорондын үнэлгээний зөрүү маш бага буйг харуулж байна.

Зураг 19. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх иргэдийн үнэлгээ (үнэлгээний дунджаар)

Тайлбар: Дундаж үзүүдэлт, 1-5 баллаар эрэмбэлсэн байдал (5-маш сайн, 4-сайн, 3- дунд зэрэг, 2-муу, 1-маш муу)

Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны нийгмийн бүлгүүд дэх хэрэгцээ

Нийгмийн тодорхой бүлгүүдэд чиглэсэн авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг зохион байгуулах хэрэгцээ, шаардлага өсөн нэмэгдэж байгаа талаар салбарын экспертүүд болон энэ салбарт ажиллагсад, судлаачид энэ цаг үед ихээхэн ач холбогдол өгч өргөн хүрээнд хэлэлцэж буй билээ. Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн хүрээнд ч энэ асуудлаар тодорхой зорилт дэвшүүлэн хэрэгжүүлж байна.

Тодруулбал, Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 2.1.9 – т «улс төрийн нам болон сонгуулийн санхүүжилтийг олон нийтэд ил тод, нээлттэй болгох, хууль тогтоох, гүйцэтгэх, шүүх эрх мэдлийн байгууллагыг улс төр, бизнесийн бүлэглэлийн хууль бус ашиг сонирхол, нөлөөллөөс ангид байлгах» асуудлыг тусгаж олон талт үйл ажиллагааг бодлогын түвшинд хэрэгжүүлж байна. Бодлогын зорилт, түүнийг хангах чиглэлээр хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагааны үр дүн, нийгэмд үзүүлж буй үр нөлөө, энэ чиглэлийн үйл ажиллагааны талаарх иргэд, олон нийтийн ойлголт, төсөөллийг тандах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны хэрэгцээг тодорхойлох явдал чухлаар тавигдаж буйн илрэл гэж болно.

Энэ удаагийн судалгаагаар авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа нийгмийн ямар бүлэгт түлхүү хэрэгцээтэй байгааг судалгаанд оролцогчдоор 1 – 5 хүртэлх оноогоор үнэлүүлж бодит дүр зургыг гаргахыг оролдов. Тэгвэл, бүлэг тус бүрийн хэрэгцээг үнэлсэн үнэлгээний дундажийг тооцон, харьцуулалт хийж үзэхэд дараах үр дүн гарав.

Хүснэгт 4. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны хэрэгцээ (бүлэг, хувиар)

№	Бүлэг	Маш бага	Бага	Дунд зэрэг	Их	Маш их	Мэдэхгүй	Нийт
1	Хүүхэд багачууд	16.2	19.9	22.2	23.1	15.0	3.7	100.0
2	Оюутан, залуус	5.9	10.0	20.0	33.9	28.5	1.6	100.0
3	Ахмадууд	9.3	17.1	33.3	22.5	13.4	4.4	100.0
4	Өндөр орлоготой иргэд	4.5	5.9	13.8	36.0	36.7	3.2	100.0
5	Улс төрийн намын гишүүд дэмжигчид	5.4	2.7	8.7	28.9	51.9	2.5	100.0
6	Хувийн хэвшлийн удирдлага, ажиллагсад	4.3	5.2	14.9	36.2	37.3	2.0	100.0
7	Шүүхийн салбарт ажиллагсад	5.2	4.3	7.2	26.9	52.7	3.8	100.0
8	Хэвлэл мэдээллийн салбарт ажиллагсад	3.4	5.7	11.6	30.4	44.7	4.3	100.0
9	Төрийн өндөр албан тушаалтнууд	4.6	3.3	8.8	26.8	52.2	4.2	100.0
10	Төрийн албан хаагчид (дунд, доод шатны)	4.2	5.1	12.0	29.3	44.2	5.1	100.0
11	Бусад	5.8	7.8	17.4	23.0	25.6	20.3	100.0

Дээр дурьдсан Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 2.1.9 дэх зорилт, Авлигын эсрэг боловсролыг дээшлүүлэх үйл ажиллагааны хүрээнд «зорилтот бүлэгт зориулсан сургалтын хөтөлбөр, гарын авлага боловсруулах, авлигыг үл тэвчих хандлаглыг бий болгоход чиглэсэн сургалтыг үе шаттайгаар зохион байгуулах, цахим сүлжээг ашиглах⁶», харин «төрөөс олгох улс төрийн намын санхүүжилтийг хүртээмтэй болгох, Улсын Их Хуралд суудалгүй намуудыг төлөвших, санхүүгийн хувьд ашиг сонирхлын бүлэглэлийн нөлөөнд автахгүй байх нөхцлийг бүрдүүлэх⁷», мөн «төрийн бодлого, шийдвэр гаргахад нийгмийн сонирхлын бүлэг, иргэн оролцох, нөлөөлөх (лоббидох) эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох⁸» зэрэг олон үйл ажиллагааг бодлогын түвшинд хэрэгжүүлж байна.

Судалгааны үр дүнгээс үзэхэд энэ удаагийн судалгаанд оролцогчдын үзэж байгаагаар Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа хамгийн их хэрэгцээтэй байгаа бүлгүүд нь

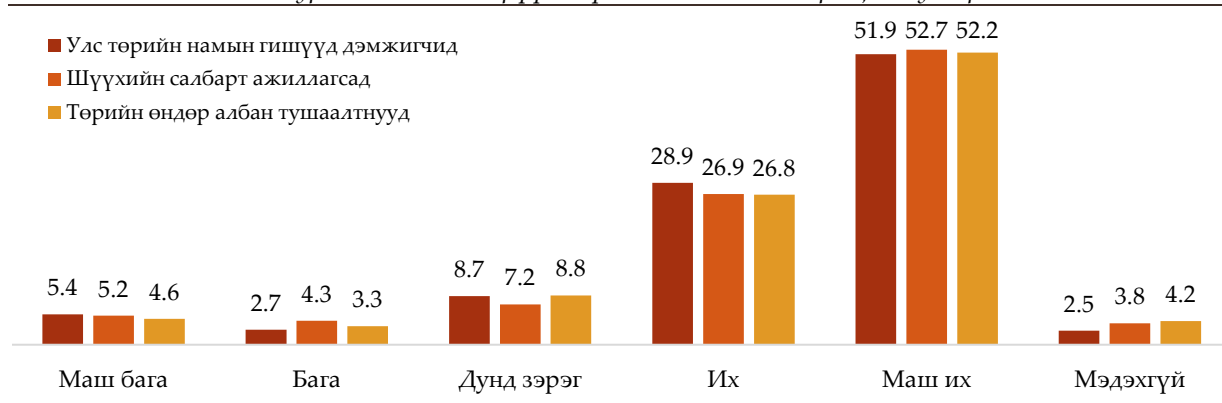
⁶ Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолын хавсралт, 4.1.10.3 дахь заалт

⁷ Мөн тэнд, 4.1.9.3 дахь заалт

⁸ Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөр, Монгол Улсын Их Хурлын 2016 оны 51 дүгээр тогтоолын хавсралт, 4.1.9.7 дахь заалт

улс төрийн намын гишүүд дэмжигчид, шүүхийн салбарт ажиллагсад, төрийн өндөр албан тушаалтнуудын бүлэг байна.

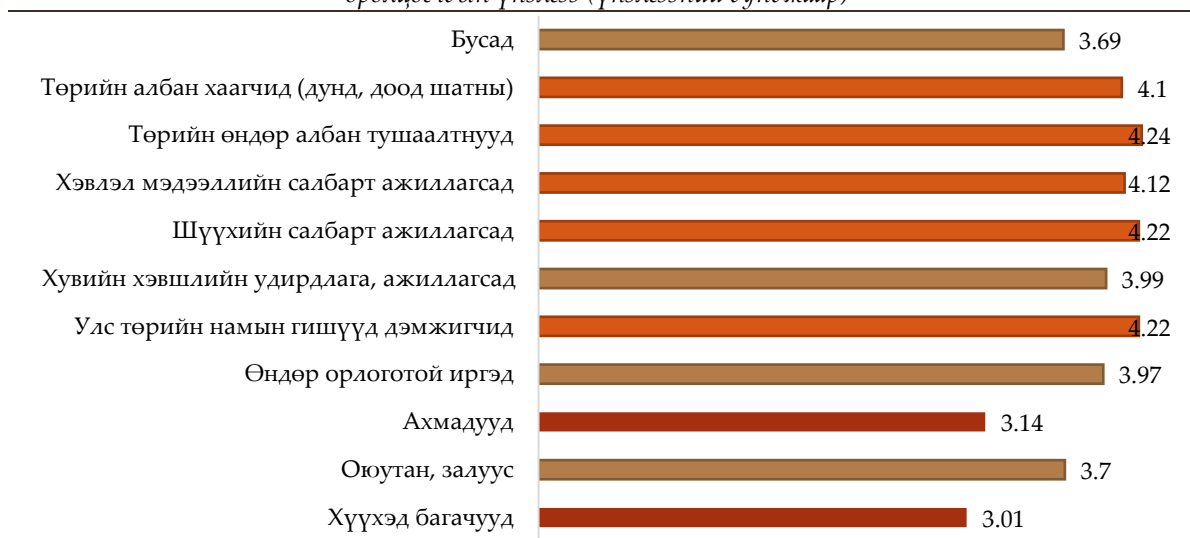
Зураг 20. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны хэрэгцээ (хувиар)

Тэдний нийгмийн бүлгүүдийг хэрэгцээг 1–5 хүртэлх оноогоор үнэлсэн үнэлгээнд тулгуурлан эдгээр бүлгүүдийн дундаж үнэлгээг тооцвол, энд тодорхойлсон бүх бүлгүүдийг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны хэрэгцээ 3.1 – 4.24 онооны хооронд үнэлэгдэв. Энэ нь нийгмийн бүлгүүдэд дээрх үйл ажиллагааны хэрэгцээ харьцангуй өндөр байгаа гэж судалгаанд оролцогчид үзэж буйг илэрхийлнэ.

Судалгаанд оролцогчдын нийгмийн бүлгүүдийн хэрэгцээг үнэлсэн дундаж үнэлгээнд тулгуурлан бүлгүүдийн авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны хэрэгцээг гурван түвшинд ангилан үзэж болохоор байна (Зураг 21).

Зураг 21. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ямар бүлэг хамгийн их хэрэгцээ байгаа талаарх судалгаанд оролцогчдын үнэлгээ (үнэлгээний дунджаар)

Тайлбар: Дундаж үзүүлэлт, 1-5 баллаар үнэлсэн байдал (5-маш сайн, 4-сайн, 3- дунд зэрэг, 2-муу, 1-маш муу)

Нэгдүгээрт, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа хамгийн өндөр түвшний хэрэгцээтэй байгаа бүлэгт: төрийн өндөр албан тушаалтнууд, шүүхийн салбарт ажиллагсад, улс төрийн намын гишүүд, хэвлэл мэдээллийн салбарт ажиллагсад, төрийн албан хаагчид (*дунд, доод шатны*)-ын бүлгүүдийг хамааруулж болохоор байна. Эдгээр бүлгүүдийн хэрэгцээний дундаж үнэлгээг тооцохад, 4.1-4.24 буюу «*маш их*» хэрэгцээтэй хэмээн үнэлэгдэв.

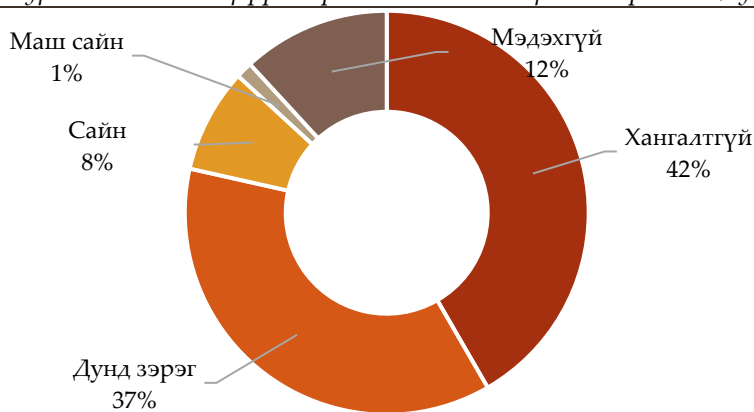
Хоёрдугаарт, соён гэгээрүүлэх үйл «*их*» хэрэгцээтэй буюу дундаж үнэлгээгээр 3.5-4.0 хүртэлх оноогоор үнэлэгдэж байгаа бүлгүүдийг энэ түвшинд хамруулав. Чингэхэд, хувийн хэвшлийн удирдлага, ажиллагсад, өндөр орлоготой иргэд, оюутан, залуучуудыг бүлэг нийтлэг багтсан болно.

Гуравдугаарт, «*дундажаар дээгүүр хэрэгцээтэй*» гэж хэлж болох дундаж үнэлгээгээр 3.01-3.5 хооронд үнэлсэн бүлгүүдэд ахмадууд болон өвсөр насныханы бүлэг багтав.

Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ерөнхий үнэлгээ

Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг үнэлсэн судалгаанд оролцогчдын ерөнхий үнэлгээнээс үзвэл тэдний 12 хувь нь энэ талаар хэлж мэдэхгүй, 42 хувь нь хангалтгүй, 37 хувь нь дунд зэрэг, 9 хувь нь сайн, маш сайн гэж үнэлсэн байна.

Зураг 22. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ерөнхий үнэлгээ (хувь)

Тайлбар: Дундаж үзүүлэлт, 1-5 баллаар эрэмбэлсэн байдал (5-маш сайн, 4-сайн, 3- дунд зэрэг, 2-муу, 1-маш муу)

Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны үр дүнгийн талаарх судалгаанд оролцогчдын ерөнхий үнэлгээний дундаж **2.05** байна. Судалгаанд оролцогчид дундаас доогуур үнэлэх хандлагатай байна. Дээрх үнэлгээний давтамж, хувийг тооцож үзвэл дараах байдалтай байна (Хүснэгт 5).

Хүснэгт 5. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ерөнхий үнэлгээ (давтамж, хувиар)

Үнэлгээ	Тоо	Хувь	Хувь
Хангалтгүй	190	40.6	41.7
Дунд зэрэг	168	35.9	36.8
Сайн	38	8.1	8.3
Маш сайн	6	1.3	1.3
Мэдэхгүй	54	11.5	11.8
Нийт	456	97.4	100.0
Хариулаагүй	12	2.6	
Нийт	468	100.0	

Дээрх үр дүнгээс үзэхэд Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааг судалгаанд оролцогчдын 40.6 хувь нь хангалтгүй, 35.9 хувь нь дунд зэрэг, 9.4 хувь сайн болон маш сайн гэсэн үнэлгээ өгсөн байна. Харин тус үйл ажиллагааг 11.5 хувь нь үнэлж мэдэхгүй байна хэмээн хариулжээ.

ДӨРӨВ. АВЛИГАТАЙ ТЭМЦЭХ ҮЙЛ АЖИЛЛАГААНЫ ТАЛААРХ ОЙЛГОЛТ, ҮНЭЛГЭЭ

Авлигатай тэмцэх хөтөлбөрийн 2.1.7-д «авлигаас урьдчилан сэргийлэх үйл ажиллагаанд иргэд, олон нийтийн хяналт, иргэний нийгмийн байгууллагын үүрэг, оролцоог нэмэгдүүлэн, идэвх санаачилгыг дэмжих»

Авлигатай тэмцэх хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа 4.1.1-д «шударга, хариуцлагатай, ил тод нийтийн албыг бэхжүүлэх, ёс зүйг дээшлүүлэх»-ээр тусгасан бөгөөд 4.1.1.3-д «олон усын жишигт нийцсэн гүйцэтгэлийн үнэлгээний нэгдсэн тогтолцоо бүрдүүлж, нийтийн албаны тушаалтны үйл ажиллагааг үнэлэх, дүгнэх, хариуцлага тооцох арга, хэлбэрийг шинэчлэн тодорхойлох эрх зүйн зохицуулалтыг бий болгох», 4.1.1.5-д «авлигын эрсдэлийн үнэлгээний аргачлалыг баталж, хэрэгжилтэд дүн шинжилгээ хийж хэвшүүлэх», 4.1.2.7-д «төрийн үйлчилгээний чанар, хүртээмжид хөндлөнгийн үнэлгээ хийх, албан хаагчийн үйл ажиллагааг иргэн үнэлэх тогтолцоог нэвтрүүлж, үйлчилгээг сайжруулах»

4.1.9.2-д «Улсын Их Хуралд суудалтай улс төрийн намын санхүүгийн тайланд хяналт – шинжилгээ, үнэлгээ хийж, мэдээлэх тогтолцоо бүрдүүлэх»

Тус хөтөлбөр нь 6 жилийн хугацаанд хоёр үе шаттайгаар хэрэгжиж байгаа бөгөөд хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх нэг дэх үе шат нь төрийн байгууллагын авлигын эрсдэлийг үнэлэх үйл ажиллагааг хэвшүүлэх (2016 – 2019 он), авлигын эсрэг үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний хэрэгжилтийн үнэлгээ ахиц ахисан байх, төрийн байгууллагын шударга байдлын үнэлгээ сайжирсан байх хэмээн заасан байна.

Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх нэгдсэн үнэлгээ

Судалгаанд оролцогчдоор авлигаас урьдчилан сэргийлэх, ашиг сонирхлын зөрчлийг шалгах, авлигын гэмт хэргийг мөрдөн шалгах, соён гэгээрүүлэх, судалгаа шинжилгээ хийх, хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг хянан шалгах зэрэг үйл ажиллагааны ач холбогдлыг үнэлүүлсэн болно.

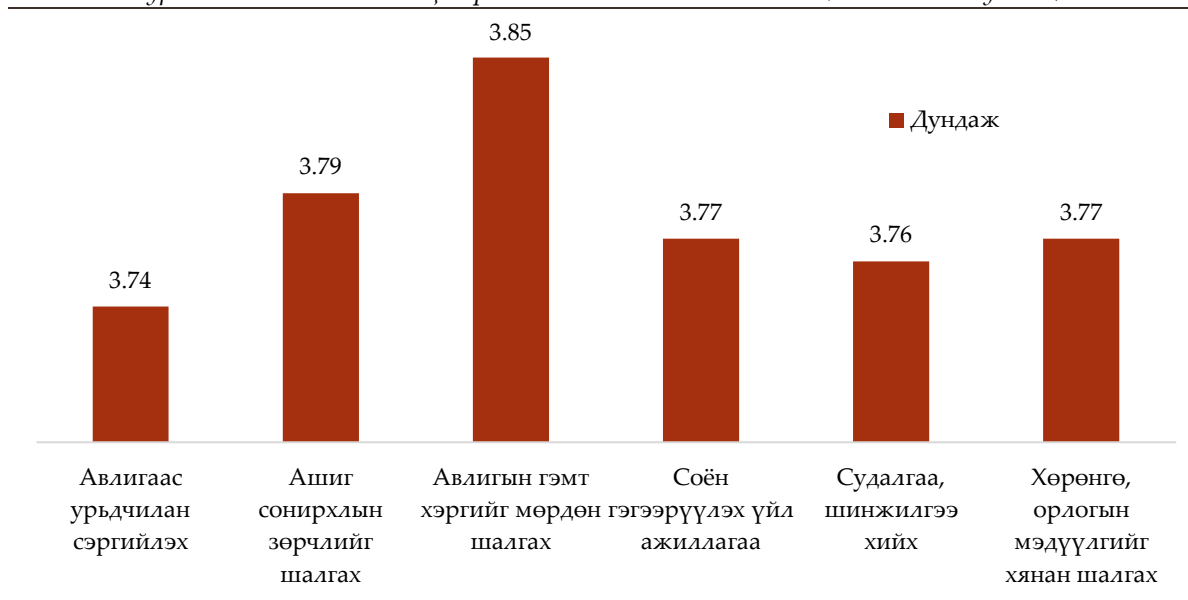
Хүснэгт 6. Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны ач холбогдол (хувиар)

Үйл ажиллагаа	Маш бага	Бага	Дунд зэрэг	Их	Маш их	Мэдэхгүй	Нийт
---------------	----------	------	------------	----	--------	----------	------

1	Авлигаас урьдчилан сэргийлэх	6.5	9.0	19.8	29.7	32.0	2.9	100.0
2	Ашиг сонирхлын зөрчлийг шалгах	6.8	7.2	19.8	29.7	33.8	2.7	100.0
3	Авлигын гэмт хэргийг мөрдөн шалгах	6.3	7.4	17.6	28.3	36.8	3.6	100.0
4	Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа	6.7	8.1	20.0	28.1	33.7	3.4	100.0
5	Судалгаа, шинжилгээ хийх	6.3	7.6	20.7	29.2	31.9	4.3	100.0
6	Хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийг хянан шалгах	7.0	7.6	19.6	28.5	33.3	4.0	100.0

Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны ач холбогдлыг үнэлсэн дундаж үнэлгээг тооцвол 3.74-3.85 хооронд гарав. Үүнээс дундаж үнэлгээг харьцуулан үзэхэд авлигын гэмт хэргийг мөрдөн шалгах, ашиг сонирхлын зөрчлийг шалгах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа, хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг хянан шалгах үйл ажиллагааны ач холбогдлыг бусад үзүүлэлтээс бага зэрэг өндөрөөр үнэлжээ. Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагаануудын ач холбогдлыг үнэлсэн судалгаанд оролцогчдын үнэлгээний дундаж 3.78 голчтой байна.

Зураг 23. Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны ач холбогдол (Үнэлгээний дундаж)

Тайлбар: Дундаж үзүүлэлт, 1-5 баллаар үнэлсэн байдал
5-маш их, 4-их, 3- дунд зэрэг, 2-бага, 1-маш бага)

Төрийн цахим үйлчилгээнүүдийн мэдээлэл, үйлчилгээ авч буй байдал

Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 2.1.2 -т «төрийн үйлчилгээний нээлттэй байдлыг хангаж, цахим үйлчилгээг хөгжүүлж чанар хүртээмжийг нь сайжруулах, үйлчлүүлэгчийн эрх ашгийг дээдэлж, төрийн албан хаагчийн хариуцлагыг дээшлүүлэх» зорилтыг тодорхойлон хэрэгжүүлж байгаа билээ.

Хөтөлбөрийн зорилтын хүрээнд «*төрийн үйлчилгээг иргэнд цахим хэлбэрээр хүргэх тогтолцоог бүрдүүлэн, цахим үйлчилгээний нэгдсэн сүлжээ бий болгож бэхжүүлэх*» (4.1.2.1), «*өргөдөл, гомдол, мэдээлэл өгөх, ил тод, нээлттэй суваг ажиллуулах, өргөдөл гомдол, мэдээллийг цахим хэлбэрээр гаргах, шийдвэрлэх хяналт тавих нөхцөл боломжийг бүрдүүлэх*» (4.1.2.6)

Мөн Авлигатай тэмцэх үндэсний хөтөлбөрийн 4.1.4 - т «*худалдан авах ажиллагааны хяналт, хариуцлага, үр ашгийг нэмэгдүүлэх*» үйл ажиллагааг төлөвлөж, түүний хүрээнд «*тендерийн үйл ажиллагааг цахим хэлбэрт бүрэн шилжүүлэх*» (4.1.4.1), «*цахим сүлжээг ашиглах байнгын ажиллагаатай утас ажиллуулах замаар авлига, албан тушаалын гэмт хэрэг, зөрчлийн талаарх мэдээллийг авах, мэдээлэл өгч байгаа иргэнийг урамшуулах тогтолцоог бүрдүүлэх*» (4.1.5.5), «*хувийн ашиг сонирхлын болон хөрөнгө, орлогын мэдүүлгийн маягтыг боловсронгуй болгож, мэдүүлгийг цахим хэлбэрээр хүлээн авах тогтолцоонд бүрэн шилжүүлэх*» (4.1.5.14), «*зорилтод бүлэгт зориулсан сургалтын хөтөлбөр, гарын авлага боловсруулах, авлигыг үл тэвчих хандлагыг бий болгоход чиглэсэн сургалтыг үе шаттай зохион байгуулах, цахим сүлжээг ашиглах*» (4.1.10.3), «*Үндэсний хөтөлбөрийн мэдээллийн нэгдсэн цахим сан ажиллана*» (7.2) зэрэг үйл ажиллагаануудыг хэрэгжүүлж байна.

Монгол улсын төр засгаас төрийн үйлчилгээг цахимжуулах чиглэлээр ихээхэн анхааран ажиллаж тээврийн хэрэгслийн нэгдсэн цахим үйлчилгээ - **smartcar.mn**, нийслэлийн цахим үйлчилгээний нэгдсэн систем - **eservice.ulaanbaatar.mn**, цэцэрлэгийн цахим бүртгэлийн систем - **tsetterleg.ulaanbaatar.mn**, төрийн худалдан авах ажиллагааны цахим систем - **tender.gov.mn**, Цахим худалдан авах ажиллагааны систем - **interactive.mn**, цахим үйлчилгээний нэгдсэн портал - **e-mongolia.mn** зэрэг олон төрлийн цахим үйлчилгээнүүдийг тодорхой чиглэлүүдээр нэвтрүүлээд байгаа билээ.

Бид судалгааны ажлын хүрээнд иргэд, олон нийтийн төрийн цахим үйлчилгээний талаар хэр зэрэг мэдэж, үйлчилгээ авч байгаа эсэхийг тандсан болно. Ингэхдээ судалгаанд оролцогчдоос төрийн дээр дурьдсан цахим үйлчилгээнүүдийн талаарх иргэд, олон нийт хэр зэрэг мэдээлэл авч, тухайн үйлчилгээг авч байгааг тодруулахыг зорив. Чингэхэд, судалгаанд оролцогчдын хариулсан байдлыг цахим үйлчилгээ тус бүрээр нэгтгэн гаргавал дараах үр дүн гарч байна.

Хүснэгт 7. Төрийн цахим үйлчилгээний мэдээлэл, оролцоо (хувиар)

№	Цахим үйлчилгээ	Мэднэ, үйлчилгээ авч байсан	Мэднэ, үйлчилгээ авч байгаагүй	Мэдэхгүй	Нийт
1	Тээврийн хэрэгслийн нэгдсэн цахим үйлчилгээ smartcar.mn	52.9	27.4	19.7	100
2	Нийслэлийн цахим үйлчилгээний нэгдсэн систем eservice.ulaanbaatar.mn	25.1	35.5	39.4	100

3	Цэцэрлэгийн цахим бүртгэлийн систем tsetserleg.ulaanbaatar.mn	22.7	38	39.4	100
4	Төрийн худалдан авах ажиллагааны цахим систем tender.gov.mn	20.6	47.9	31.5	100
5	Цахим худалдан авах ажиллагааны систем interactive.mn	14.7	39.6	45.7	100
6	Цахим үйлчилгээний нэгдсэн портал e-mongolia.mn	68.6	21.2	10.2	100
7	Бусад	20.2	24.7	55.1	100

Тээврийн хэрэгслийн нэгдсэн цахим үйлчилгээ - smartcar.mn

Төрийн цахим үйлчилгээ тус бүрээр үр дүнг нэгтгэн үзэхэд тээврийн хэрэгслийн нэгдсэн цахим үйлчилгээний smartcar.mn -ий тухайд 52.9 хувь нь мэднэ, үйлчилгээ авч байсан, 27.4 хувь нь мэднэ, гэхдээ үйлчилгээ авч байгаагүй, 19.7 хувь нь энэ үйлчилгээг мэдэхгүй хэмээн хариулжээ. Эндээс тус үйлчилгээг судалгаанд оролцсон 80 орчим хувь нь мэддэг, 2 хүн тутмын 1 нь үйлчилгээ авч буй нь ажиглагдав.

Цахим худалдан авах ажиллагааны систем - interactive.mn

Судалгаанд оролцогчдын 45.7 хувь нь цахим худалдан авах ажиллагааны системийн талаар мэдэхгүй байна. Үлдсэн 54.3 хувь нь тус үйлчилгээг мэднэ гэж хариулжээ. 14.7 хувь мэднэ, үйлчилгээ авч байсан, 39.6 хувь нь мэднэ, үйлчилгээ авч байгаагүй гэж үзжээ.

Цахим үйлчилгээний нэгдсэн портал - e-mongolia.mn

Цахим үйлчилгээний нэгдсэн портал e-mongolia.mn -с судалгаанд оролцогчдын 68.6 хувь нь энэ үйлчилгээг мэднэ, үйлчилгээ авч байсан гэж хариулжээ. Энэ үйлчилгээний талаар нийт судалгаанд оролцогчдын **10.2** хувь мэдэхгүй байгүй бол тэдний 21.2 хувь мэднэ, гэхдээ үйлчилгээ авч байгаагүй гэжээ. Дээрх үр дүнг доорх зургаар илүү тодорхой үзүүлбэл:

Зураг 24. Төрийн цахим үйлчилгээний мэдээлэл, оролцоо (хувь)

Нийслэлийн цахим үйлчилгээний нэгдсэн систем - eservice.ulaanbaatar.mn

Нийслэлийн цахим үйлчилгээний нэгдсэн системийн талаар судалгаанд оролцогчдын 25.1 хувь нь мэднэ, үйлчилгээ авч байсан гэж хариулсан бол 35.5 хувь мэдэж байгаа хэдий ч үйлчилгээ авч байгаагүй гэж хариулжээ. Харин 39.4 хувь нь тус системийн талаар мэдэхгүй байгаа нь судалгаагаар тодорхой харагдав.

Цэцэрлэгийн цахим бүртгэлийн систем - tsetserleg.ulaanbaatar.mn

Мэднэ, үйлчилгээ авч байсан гэж 22.7 хувь, 38 хувь нь мэднэ, үйлчилгээ авч байгаагүй, мэдэхгүй гэж 39.4 хувь нь хариулжээ.

Төрийн худалдан авах ажиллагааны цахим систем - tender.gov.mn

Худалдан авах ажиллагааны цахим системийг нийт судалгаанд оролцогчдын 68.5 хувь нь мэдэж байгаа бол 31.5 хувь нь мэдэхгүй байна. Харин мэдэж байгаа хүмүүсийн 47.9 хувь нь үйлчилгээ авч байгаагүй байна.

Судалгаанд оролцсон 468 иргэнээр Авлигын эсрэг төрийн үйлчилгээний төрийн цахим шийдлүүдийг нэвтрүүлэх нь ямар ач холбогдолтой гэж үзэж байгааг хагас хаалттай асуултаар тодруулав. Чингэхэд, хамгийн их ач холбогдолтой хэмээн үзсэн 3 хүртэлх хариултаа сонгохыг хүссэн. Тэдний хамгийн их ач холбогдолтой гэж үзсэн 3 хүртэлх сонголтыг нэгтгэн үзвэл судалгаанд оролцогчид нийтдээ 1559 удаагийн сонголт хийжээ.

Хүснэгт 8. Төрийн үйлчилгээний цахим шийдлүүдийн ач холбогдол (давтамж, хувиар)

Шийдлүүд	Давтамж	Хувь
1. Төрийн үйлчилгээг шударга, шуурхай хүргэх	283	18.2
2. Төрийн үйлчилгээг ил тод, нээлттэй болгох	283	18.2
3. Төрийн үйлчилгээ авахад шаардагдах хоног хугацаа, шат дамжлагыг багасгах	227	14.6
4. Төрийн байгууллагын хүнд суртал, чирэгдлийг бууруулах	253	16.2
5. Шинэ залуу үеийн хандлагыг эергээр өөрчлөх	140	9.0
6. Иргэдийн оролцоо, идэвх санаачилгыг дэмжих	109	7.0
7. Төрийн үйлчилгээний шийдвэрлэлтийн явцад хяналт тавих	135	8.7
8. Цахимаар төлбөр, хураамжаа төлөх	122	7.8
9. Бусад	7	.4
Нийт	1559	100.0

Судалгаанд оролцогчдын хариултын сонголтод үндэслэн Авлигын эсрэг төрийн үйлчилгээний талаарх цахим шийдлүүдийг ач холбогдлыг эрэмбэлэн үзвэл дараах байдлаар хоёр бүлэг болгон эрэмбэлж болохоор байна.

Зураг 25. Төрийн үйлчилгээний цахим шийдлүүдийн ач холбогдол (хувиар)

Нэгдүгээрт, төрийн үйлчилгээг шударга, шуурхай, ил тод, нээлттэй, хүнд суртал, чирэгдэлгүй явуулах, үйлчилгээ авахад шаардагдах хугацаа, шат дамжлагыг бууруулах чиглэлээрх цахим шийдлүүдийг судалгаанд оролцогчдын 67.2 хувь нь чухал ач холбогдолтой хэмээн үзжээ. Хоёрдугаарт, шинэ залуу үеийн хандлагыг эергээр өөрчлөх, төрийн үйлчилгээний шийдвэрлэлтийн явцад хяналт, тавих, цахимаар төлбөр, хураамжаа төлөх, иргэдийн оролцоо, идэвх санаачилгыг дэмжих чиглэлээрх үйл ажиллагааг нийт судалгаанд оролцогчдын 33.3 хувь нь үзсэн байна.

Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаанд ашиглах мэдээллийн сувгуудын талаарх иргэд, олон нийтийн санаа бодол

Судалгаанд оролцогчдоос авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаанд мэдээллийн ямар сувгийг ашиглах нь иргэд, олон нийтэд илүү хүрэх талаар санал бодлыг нь хагас нээлттэй байдлаар 3 хүртэлх хариултыг тодруулж асуусан. Ингэхэд тэд давхардсан тоогоор 1434 санал илэрхийлжээ. Тэдний саналыг нэгтгэн давтамж болон нийт хариултад эзлэх хувийг тооцож үзвэл дараах үр дүн гарч байна.

Хүснэгт 9. Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаанд мэдээллийн ямар эх сурвалжийг ашиглах талаар судалгаанд оролцогчдын санал (давтамж, хувиар)

	Давтамж	Хувь
1. Монголын үндэсний олон нийтийн телевиз	197	13.7
2. Бусад телевиз	189	13.2
3. ФМ радио	90	6.3
4. Сонин, сэтгүүл	60	4.2
5. Гарын авлага	44	3.1
6. Мэдээллийн хуудас	65	4.5
7. Зарлалын самбар	68	4.7
8. Цахим хуудас	258	18.0
9. ФБ хуудас	316	22.0
10. Олон нийттэй харилцах төв	129	9.0
11. Бусад (бичих)	18	1.3
Нийт	1434	100.0

Дээрх үр дүнгийн хүснэгтээс үзэхэд судалгаанд оролцогчдын 22 хувь нь Facebook, 18 хувь нь цахим хуудас, 13.7 хувь монголын үндэсний олон нийтийн телевиз, 13.2 хувь нь бусад телевизүүдийг ашиглах нь илүү үр дүнтэй гэж үзжээ.

ТАВ. ДҮГНЭЛТ

Авлигатай тэмцэх газраас зохион байгуулж буй олон нийттэй харилцах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны үр дүн, ач холбогдлын талаарх олон нийтийн санаа бодлыг судлах зорилгоор цахим хэлбэрээр зохион байгуулсан асуулгын судалгааны үр дүнд тулгуурлан дараах бүлэг дүгнэлтүүдийг хийж болохоор байна. Үүнд:

Мэдээлэл, сурталчилгаа:

Асуулгын судалгааны үр дүнгээс үзэхэд авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг судалгаанд оролцсон 3 хүн тутмын 2 хүн нь хэрэгцээтэй үедээ авч чаддаггүй гэж үзсэн бөгөөд түүний шалтгаан нь мэдээллийн хэрэгцээ гардаггүй, хэрэгцээтэй мэдээлэл байдаггүй гэж тайлбарлах хандлагатай байна. Мөн 20-40 хүртэлх насныхан дунд хэрэгцээтэй үедээ мэдээлэл авч чаддаггүй гэх хандлагаа 40-өөс дээш насныхантай

харьцуулахад их байна. 40-өөс дээш насныханы 50-80 орчим хувь нь хэрэгцээтэй үедээ мэдээлэл авч чаддаг гэж хариулсан байна. Мөн залуучуудын авлигатай тэмцэх чиглэлийн мэдээллийг өөрт хэрэгцээгүй мэдээлэл гэж үзэх хандлага их байгаа нь ажиглагдаж байна.

Иргэдэд олон нийтийн сүлжээ (Facebook, Twitter), телевиз, төрийн байгууллага, мэргэжилтнүүдээс голлон мэдээлэл авч байна. Судалгаанд оролцогчдын 16.7 хувь нь авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээллийг Авлигатай тэмцэх газрын *Facebook page* хуудас, цахим хуудаснаас авдаг байна. Авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй мэдээлэл сурталчилгааны ажлуудаас ТВ нэвтрүүлэг, видео болон радио контент, гудамжны самбар, дэлгэцийн сурталчилгаа, мэдээллийн самбар, нийтлэлийн талаар түлхүү мэдэж байгаа бол өдөрлөг, нийтийг хамарсан арга хэмжээ, орон нутаг дахь сурталчилгааны талаар сайн мэдэхгүй байгаа нь ажиглагдаж байна. Авлигын эсрэг хэрэгжүүлж буй үйл ажиллагаанд судалгаанд оролцогчдын 10.8 хувь нь энэ чиглэлийн мэдээлэл аваад оролцож байсан бөгөөд тэдний 38.6 хувийг 31-40 насныхан, 34.1 хувийг 4-50 насныхан бүрдүүлж байна.

30-50 насныханы тухайн үйл ажиллагаан дахь оролцоо бусад насны бүлгээс өндөр байна. Авлигын эсрэг мэдээлэл, сурталчилгаан дахь оролцоог хүйсээр харьцуулан үзвэл зөвхөн мэдээлэл авах байдал эрэгтэйчүүдийн хувьд өндөр байгаа бол мэдээлэл аваад оролцсон байдал эмэгтэйчүүдийн хувьд эрэгтэйчүүдээс өндөр хувьтай байна.

Олон нийттэй харилцах үйл ажиллагааны талаар судалгаанд оролцогчид тааруу үнэлгээтэй байна. Тэдний тус үйл ажиллагааны талаарх дундаж үнэлгээ 2.13 байна.

Соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа:

Судалгааны хүрээнд иргэд, олон нийтийг соён гэгээрүүлэх чиглэлээр хэрэгжүүлж буй 10 төрлийн үйл ажиллагааны ач холбогдлыг судалгаанд оролцогдоор 1-5 хүртэлх оноогоор үнэлүүлэхэд дундаж үнэлгээ 2.2 – 2.68 хооронд хэлбэлзэж байгаа бөгөөд **2.4** голчтой байна. Тодруулбал, Авлигын эсрэг хууль, тогтмоомжийг иргэд, олон нийтэд сурталчилах, таниулах үйл ажиллагааг судалгаанд оролцогчид дундаас үл ялиг доогуур үнэлсэн байна.

Тэдний үнэлгээний дундаж 2.46 байна. Мөн төр, хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагатай хамтран ажиллаж буй байдлыг дундаж үнэлгээ 2.2 – 2.44 байна. Төрийн байгууллагатай хамтарч буй байдлын үнэлгээ хувийн хэвшил, иргэний нийгмийн байгууллагаас бага зэрэг өндөр байна. Авлигыг үл тэвчих үзэл төлөвшүүлэх чиглэлээр мэдээлэл сурталчилгааг явуулах үйл ажиллагааны ач холбогдлын дундаж үнэлгээ 2.42 байна.

Авлигын эсрэг сургалт, семинар зохион байгуулах, мэргэжил арга зүйн дэмжлэг үзүүлэх, судалгаа үнэлгээ хийх үйл ажиллагааны дундаж үнэлгээ 2.32 – 2.46 хооронд байна. Иргэд, олон нийтийг хамарсан нээлттэй арга хэмжээ зохион байгуулах үйл ажиллагааг

судалгаанд оролцогчдын 50 орчим хувь нь тааруу гэж үнэлсэн бөгөөд тэдний дундаж үнэлгээ 2.32 байна. Цахим контент, шторик, баннер боловсруулах, тараах үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаар үнэлгээ дундаж үзүүлэлтээс өндөр буюу 2.68 байна.

Мөн авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны нийгмийн бүлгүүд дэх хэрэгцээг тандахад бүлгүүдийг хэрэгцээг үнэлсэн үнэлгээний дундаж 3.01 – 4.24 хооронд байна. Энэ нийт бүлэгт соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны хэрэгцээ өндөр байгааг илэрхийлж байна. Нийгмийн бүлгүүдийн хэрэгцээг гурван түвшинд ангилан авч үзэж болохоор байгаа бөгөөд хамгийн их хэрэгцээтэй байгаа бүлгүүд нь улс төрийн намын гишүүд дэмжигчид, шүүхийн салбарт ажиллагсад, төрийн өндөр албан тушаалтнуудын бүлэг байна.

Энэ бүлгийн хэрэгцээ 4.1 -4.24 хооронд үнэлэгдсэн. Дараагийн түвшинд дундаж үнэлгээгээр 3.5-4.0 хооронд үнэлэгдсэн нийгмийн бүлгүүдийг хамруулан үзвэл хувийн хэвшлийн удирдлага, ажиллагсад, өндөр орлоготой иргэд, оюутан, залуучуудыг бүлэг багтаж байна. Харин дээрх бүлгүүдтэй харьцуулахад харьцангуй бага хэрэгцээтэй буюу 3.01-3.5 хооронд хэрэгцээ нь үнэлэгдсэн бүлгүүд нь ахмадууд болон хүүхэд багачуудын бүлэг байна.

Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх ойлголт, үнэлгээ:

Авлигын эсрэг соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагааны ач холбогдлын талаарх судалгаанд оролцогчдын ойлголт, үнэлгээг судалгааны үр дүнд тулгуурлан нэгтгэн дараах цөөн дүгнэлтийг хийж байна.

- Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны ач холбогдлыг 1 – 5 хүртэлх оноогоор үнэлүүлэхэд дундаж үнэлгээ 3.74-3.85 хооронд гарч байна. Үнэлгээний дундаж 3.78 голчтой байна. Авлигын гэмт хэргийг мөрдөн шалгах, ашиг сонирхлын зөрчлийг шалгах, соён гэгээрүүлэх үйл ажиллагаа зохион байгуулах, хөрөнгө орлогын мэдүүлгийг хянан шалгах үйл ажиллагааны ач холбогдлыг иргэд олон нийт өндөрөөр үнэлж байна.
- Судалгааны ажлын хүрээнд иргэд, олон нийтийн төрийн цахим үйлчилгээ болох *smartcar.mn*, *eservice.ulaanbaatar.mn*, *tsetserleg.ulaanbaatar.mn*, *tender.gov.mn*, *interactive.mn*, *e-mongolia.mn* талаар хэр зэрэг мэдэж, үйлчилгээ авч байгаа эсэхийг тандсан. Ингэхэд дээрх үйлчилгээнүүдийг судалгаанд оролцогчдын 44.9 – 88.8 хувь нь мэддэг гэж хариулсан байна. Тэдний 14.7-68.6 хувь нь дээрх цахим үйлчилгээнүүдээс үйлчилгээ авч байсан байна.
- Тодруулбал, *smartcar.mn* -с 52.9 хувь нь, *interactive.mn*-с 14.7 хувь нь, *e-mongolia.mn*-с 68.6 хувь нь, *eservice.ulaanbaatar.mn* -с 25.1 хувь нь, *tsetserleg.ulaanbaatar.mn* -с 22.7 хувь нь, *tender.gov.mn* -с 20.6 хувь нь тус тус үйлчилгээ авч байжээ. Судалгаанд оролцогчдын хамгийн их үйлчилгээ авч байсан цахим үйлчилгээ нь Цахим үйлчилгээний нэгдсэн

портал *e-mongolia.mn*, Тээврийн хэрэгслийн нэгдсэн цахим үйлчилгээ *smartcar.mn* гэсэн үйлчилгээнүүд байна.

- Төрийн үйлчилгээний цахим шийдлүүдийн ач холбогдлыг үнэлсэн судалгаанд оролцогчдын үнэлгээнээс үзвэл тэдний төрийн үйлчилгээг шударга, шуурхай хүргэх, ил тод, нээлттэй болгох, төрийн байгууллагын хүнд суртал, чирэгдлийг бууруулах, төрийн үйлчилгээг авахад шаардагдах хоног хугацаа, шат дамжлагыг багасгах чиглэлээрх үйл ажиллагаан ач холбогдлыг өндөрөөр үнэлэх хандлага ажиглагдаж байна. Харин иргэдийн оролцооны идэвх, санаачилгыг дэмжих, цахимаар төлбөр, хураамжаа төлөх, төрийн үйлчилгээний шийдвэрлэлтийн явцад хяналт тавих, шинэ залуу үеийн хандлагыг эергээр өөрчлөх зэрэг үйлчилгээний цахим шийдлүүдийг ач холбогдлыг бусад шийдлүүдээс доогуур үнэлж байна.

Санал, зөвлөмж

- Залуучуудын бүлэгт чиглэсэн Авлигатай тэмцэх үйл ажиллагааны талаарх мэдээлэл сурталчилгааны ажлын хамрах хүрээг өргөтгөх, ингэхдээ тэдний мэдээлэл авч буй гол эх сурвалж болох цахим орон зайг түлхүү ашиглах, энэ чиглэлийн ойлголт, мэдээллийг ач холбогдлыг ойлгуулах чиглэлээр анхаарах шаардлага судалгаанаас ажиглагдав.

III. Гадаад зарим орнуудын АТБ-ын авлигын эсрэг боловсрол олгох арга, хэлбэр, үр дүн ба олон нийттэй харилцах бодлого

Авлига бол олон улс орон, ялангуяа хөгжиж буй (авторитар буюу тоталитар дэглэмийг ардаа орхисон) орнуудад тулгардаг гол бэрхшээлүүдийн нэг юм. НҮБ-ын үзэж байгаагаар авлига нь ардчилсан институтийг сүйрүүлж, эдийн засгийн хөгжлийг удаашруулж, засгийн газруудыг тогтвортой бус болгодог. Үүнээс гадна Дэлхийн банкнаас авлигыг эдийн засгийн хөгжилд саад болж буй гол хүчин зүйлүүдийн нэг гэж тодорхойлсон.

Авлигын түвшнийг бууруулах нь хэцүү бөгөөд урт хугацааны үйл явц юм. Энэ нь цаг хугацаа, орон зайд өөр өөр цар хүрээ, эрчим, хэлбэрээр үйлчилдэг түүхэн, эдийн засаг, улс төрийн хэд хэдэн хүчин зүйлтэй холбоотой юм.

Учир нь авлигын шалтгаан нь шууд ба шууд бус янз бүрийн хүчин зүйлүүд (үндсэндээ эдийн засгийн зохисгүй бодлого, олон нийтийн ухамсар, оролцоо сул, иргэний нийгмийн үүрэг сул, төрийн байгууллагуудын хариуцлагагүй байдал, улс төрийн хүсэл зориг сул, нийгмийн соёл, сэтгэлгээ гэх мэт) багтдаг.), авлигатай тэмцэхэд цогц арга хэмжээ авах ёстой.

Энэ хүрээнд бид гадаадын зарим орнуудын авлигатай тэмцэх байгууллагын авлигын эсрэг боловсрол олгох арга хэлбэр, тэдгээрийн үр дүнг дараах гурван хэсэгт ангилан танилцуулахыг зорив. Тодруулбал,

- (i) Бага, дунд сургуулийн хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхэд, залуучуудад авлигын эсрэг боловсрол олгож буй туршлага;
- (ii) Их, дээд сургуулийн сургалтын хөтөлбөрийн хүрээнд авлигын эсрэг боловсрол олгож буй туршлага;

4.1. Бага, дунд сургуулийн хөтөлбөрийн хүрээнд хүүхэд, залуучуудад авлигын эсрэг боловсрол олгож буй туршлага

Албани улсын хувьд, авлигаас урьдчилан сэргийлэх стратегийн нэг чухал хүчин зүйл бол төрийн үйлчилгээний хүртээмж, чанар, шат дамжлага, өртөг зардал ямар байгааг шүүмжлэлт байдлаар эргэцүүлэх, хяналт тавих, энэ тал дээр үүссэн асуудлын талаар тогтмол мэдээлэх, үр дүнтэй эргэх холбоог хөгжүүлэхэд түлхүү анхаарч ирсэн байна. Энэ нь иргэдийг зөвхөн эрх, үүргээ ухамсарлахаас гадна

нийгэмд болон хувь хүнд үзүүлэх авлигын хор уршигийг ухамсарлан ойлгохыг мөн давхар шаардаж байдаг. Эдгээр үйл ажиллагаа нь илүү өргөн хүрээг хамарсан бодлогын нэг хэсэг байж, улмаар ерөнхий боловсролын сургуульд байх цагаас нь эхлэн авлигатай тэмцэх, түүнийг эсэргүүцэх нь зөвхөн тухайн хүүхэд, хувь хүний асуудал, ашиг сонирхлыг хамгаалах бус иргэн бүрийн ашиг сонирхолд нөлөөлөх үзэгдэл гэдэг талаас нь ойлгуулж эхэлбэл илүү үр дүнтэй болдог⁹ гэсэн үзэл баримтлалд тулгуурлаж, авилгын эсрэг үйл ажиллагааны бодлого, чиглэлээ тодорхойлжээ.

Үүний нэг тод жишээ бол, Албани улс авлигаас урьдчилан сэргийлэхэд боловсролын үүргийг өндөржүүлэхийг чухалчилсан явдал байв. Тус улсын хувьд, ерөнхий боловсролын сургуулийг авлигатай тэмцэх бодлогын хэрэгжилтэд үндсэн үүрэг гүйцэтгэх бүрэн боломжтой суурь хэмээн үзсэн. Учир нь, залуу үе, оюутан сурагчдыг авлига авах, өгөхөд түлхэх, энэ төрлийн үйл ажиллагаанд татан оролцуулахад чиглэсэн аливаа дарамт, шахалтыг өөрийн хүслээр, амжилттай эсэргүүцдэг, даван туулдаг чадвартай болоход боловсролын салбарын оролцоо чухал болохыг онцолсон байна.

Тухайлбал, боловсрол, сургалтын байгууллагад авч хэрэгжүүлэх авлигын эсрэг боловсролын зорилго, хүрэх үр дүн, боломжийг дараах байдлаар онцлон авч үзсэн нь ихээхэн сонирхол татна. Угтаа авлигын эсрэг боловсролын зорилго нь ерөнхий утгаараа хувь иргэний үнэлэмж болон сурагчдын авлигын эсрэг иргэний байр суурийг төлөвшүүлэхэд шаардлагатай мэдлэг, чадвар, хандлагыг төлөвшүүлэхэд оршиж байна. Энэ нь авлига бол олон нийтийн сайн сайхан, аюулгүй байдалд учирч болзошгүй аюул, заналыг ухамсарлаж, түүнтэй тэмцэх хүсэл, эрмэлзэлтэй хувь хүнийг бий болгон төлөвшүүлэх зорилготойг сурагчидад багаас нь олгох замаар тэдний улс төрийн боловсрол, соёлыг дээшлүүлэхэд чиглэгдэх ажээ. Чингэхдээ авлигын эсрэг боловсрол нь дараах тусгайлсан зорилго, зорилтуудыг агуулж байдаг байна.

1. Авлига хэмээх үзэгдлийн талаарх ойлголт, мэдлэг олгох, түүний мөн чанар, шалтгаан, үр дагавар;
2. Авлигыг үл тэвчих хандлагыг сурталчлах, хөгжүүлэхэд чиглэгдсэн байна.

⁹ Education against corruption A manual for teachers, Albanian Experiences, 2012. Page 14-17

Дээрх зорилтуудыг авлигын эсрэг боловсрол олгоход тусгайлан чиглүүлснээр авлигатай сайн дураар тэмцэх боловсролыг оюутан, сурагчдад төлөвшүүлснээр дараах ур чадварыг нэмэгдүүлэх сайн талтай гэж үзсэн байна.

- мэдээлэлтэй харилцах, олох, боловсруулах, дамжуулах ур чадвар;
- шүүмжлэлт сэтгэхүй, асуудлыг шийдвэрлэх ур чадвар;
- аливаа ажлыг төлөвлөх, зохион байгуулах ур чадвар;
- цаг хугацаа, санхүү болон бусад эх үүсвэрийг зөв, үр дүнтэй хуваарилах, ашиглах ур чадвар;
- бодож сэтгэх, шинийг бий болгох ур чадвар;
- санаачилга гаргаж, бие даасан байж, өөрийн хийсэн үйлдлийнхээ төлөө хариуцлага хүлээж сурах;
- зөрчил, маргааныг тайван, бүтээлч байдлаар шийдвэрлэх, хамтран ажиллах ур чадвар;
- сургууль, хамт олон, нийгмийн амьдралд оролцох ур чадвар гэх мэт.;

Ардчиллын үнэт зүйлсийг дээдлэх, болж буй бүх зүйлийг сонирхох, үнэнч шударга байх, өөрийн болон бусдын үйлдэл, зан үйлд хариуцлагатай хандах, өөрийгөө тасралтгүй хөгжүүлэх, мэдлэг, нийгэм, соёлын ур чадвараа баяжуулах зэрэг үнэт зүйлсийг төлөвшүүлэх гэх мэт.

Боловсрол, сургалтын байгууллага дахь авлигын эсрэг боловсролын үйлчилгээг төрөл бүрийн арга, хэлбэрээр гүйцэтгэх боломжтойг дараах хоёр хүрээнд авч үзэж болно. Үүнд:

- Юуны өмнө авлигын эсрэг боловсролын агуулгыг ерөнхий боловсролын сургуулийн заавал суралцах болон сонгон суралцах сургалтын хөтөлбөрт тусгах боломжтой
- хоёрдугаарт, авлигын эсрэг боловсролын агуулгыг анги, сургууль, олон нийтийн боловсрол бүх шатанд хичээл хоорондын болон хичээлээс гадуур судлах агуулга хэлбэрээр тусгаж болох юм.

Авлигын эсрэг боловсролын үндсэн зорилго нь иргэний ухамсрыг төлөвшүүлэх явдал тул энэ боловсролыг олгох хамгийн боломжит орон зай, орчин нь нийгмийн салбарын хичээлүүд тухайлбал, иргэний ёс зүй, түүх, газарзүй, эдийн засаг, социологи, гүн ухаан гэх мэт хичээлүүд байдаг. Энэ дундаас иргэний ёс зүй хичээлийн сэдэв нь авлигын эсрэг боловсрол олгох хамгийн их орон зайг бий болгодог бөгөөд гол зорилго нь амьдарч буй

орон нутгийнхаа ирээдүйн төлөө хариуцлага хүлээх чадвартай иргэдийг төлөвшүүлэх явдал билээ.

Авлигын эсрэг боловсролыг тодорхой, бодит амьдралтай илүү ойр түүх, нийгэм, эдийн засаг, соёл, сэтгэл зүйн хичээлийн сэдэвт нэгтгээгүй тохиолдолд сургууль дахь авлигын эсрэг боловсрол төдийлөн амжилтад хүрэхгүй. Үүний нэгэн адил, зарим соёл иргэншил үүнийг ёс суртахууны үүрэг гэж үздэг тул непотизмын асуудлыг соёл, сэтгэлзүйн нөхцөл байдлаас гадуур авч үзэх боломжгүй юм.

Авлигын эсрэг боловсролыг нийгмийн ухааны хичээлийн хөтөлбөр, ялангуяа сургуульд суурилсан хэлбэрээр хүргэх нь зүйтэй бөгөөд сургалтын хөтөлбөрт багтсан бүх хичээлийг авлигын эсрэг боловсролд хүрэхэд шаардлагатай үзэл баримтлал, мэдлэг, мэдээллээр баяжуулах шаардлагатай.

Авлигын эсрэг боловсролын нэг чухал тал бол сургууль, амьдрал дахь авлигын эсрэг байр суурь баримтлах тал дээр дүн шинжилгээ хийх, шүүмжлэлтэй хандах, шийдвэр гаргахад шаардлагатай мэдлэг, мэдээллээр хангах явдал юм. Үүний нэгэн адил чухал ач холбогдолтой өөр хүчин зүйл бол засгийн газрын зүгээс авлигатай тэмцэх чиглэлээр иргэд, олон нийтийг дэмжих зорилготой гаргаж байгаа бодлого, тодорхой стратеги, шийдвэрүүд байдаг. Тиймээс боловсрол, сургалтын байгууллагыг ийм төрлийн мэдээллээр байнга хангаж, шинэ мэдлэг, мэдээлэл тогтмол авч байх нь сургуулийн нийт хамт олны зорилт байх ёстой гэсэн үг юм.

4.2. ХонгКонг улсын туршлага: Авлигын эсрэг боловсролын практик үр дүн

Авлигатай хийх тэмцэл нь гэмт хэрэгтнүүдийг яллах, гэмт хэрэг үйлдэх цоорхойг арилгахаас илүүтэй өргөн хүрээг хамарсан үйл ажиллагаа юм. Энэ нь хүмүүсийн авлига, зүй бус үйлдэлд хандах хандлагыг өөрчлөх тухай юм. Иргэд авлига, хээл хахуулийг тэвчиж, амьдралын хэв маяг, байх ёстой үзэгдэл гэж ойлгож, хүлээн зөвшөөрөх л юм бол авлига мөнхөд оршин байдаг. Нөгөөтэйгүүр, ёс суртахууны өндөр соёлтой нийгэмд хүмүүс шударга өрсөлдөөнийг үнэлж, хээл хахуулийг үгүйсгэж, авлигатай тулгарах үед хууль сахиулах байгууллагатай хамтран ажиллах хандлагатай байдаг. Тиймээс олон нийтийн дэмжлэг нь авлигатай тэмцэх кампанит ажлыг амжилттай явуулах үндэс суурь юм.

ХонгКонгийн Авлигын эсрэг бие даасан хороо 1974 онд байгуулагдсан цагаасаа хойш олон нийтийг авлигын хор хөнөөлийн эсрэг соён гэгээрүүлэх, авлигатай тэмцэхэд олон нийтийн дэмжлэгийг хамруулах, дэмжих үүргийг хуулиар хүлээсэн Эдгээр хуулиар хүлээсэн үүрэг нь БНХАУ-ын нэг хэсэг болох ХонгКонгт мөрдөгддөг Авлигын эсрэг НҮБ-

ын конвенцид төрийн болон хувийн хэвшилд сайн туршлагыг түгээн дэлгэрүүлэх, гэмт хэргээс урьдчилан сэргийлэхэд нийгмийн идэвхтэй оролцоог хангах шаардлагуудтай нийцэж байна.

Авлигын эсрэг бие даасан хороо ICAC carries out its education function through its Community Relations Department (CRD). Авлигын эсрэг бие даасан хороо нь боловсролын чиг үүргээ Олон нийттэй харилцах хэлтсээрээ (CRD) дамжуулан гүйцэтгэдэг. “Бүх нийтийн ёс зүй” эрхэм зорилгынхоо хүрээнд ёс зүйн өндөр хэм хэмжээг баримтлах, авлига хээл хахуулийг үл тэвчих, хаана ч гарсан авлигыг мэдээлэх зэрэгт нийгмийн бүхий л давхаргын олон нийтийн дэмжлэгийг авах зорилготой. Энэхүү үндсэн үүргээ нийгмийн бараг бүх салбарыг хамруулсан 4 үр дүнтэй стратегиар дамжуулан хэрэгжүүлдэг бөгөөд эдгээр стратегийн талаар дор товч хураангуйлав.

- (i) Зорилтот бүлэгт зориулсан авлигатай тэмцэх үйлчилгээг өөрчлөх–зорилтот бүлэгт чиглэсэн стратеги.
- (ii) Олон талт харилцааны стратеги–нүүр тулсан харилцааг мультимедиа сурталчилгаатай хослуулах, олон платформоор дамжуулан нийгмийн бүх давхаргын хүмүүст бодит байдлын мессежийг түгээх.
- (iii) Түншлэлийн стратеги–шударга байдлыг дэмжихийн тулд нийгэм дэх янз бүрийн оролцогч талуудтай хамтран ажиллах.
- (iv) Оролцооны стратеги–олон нийтийн гишүүдийг авлигатай тэмцэх үйл хэрэгт татан оролцуулж, урьдчилан сэргийлэх боловсролын үйл ажиллагаанд дэмжлэг үзүүлэх.

4.2.1. Стратегиас бодит үйл ажиллагаанд: Анхаарах хүчин зүйлс

Тус хорооны Олон нийттэй харилцах хэлтэс нь авлигын эсрэг боловсролын стратегийг хэрэгжүүлэхдээ хэд хэдэн хүчин зүйлийг харгалзан үздэг. Эдгээрээс цөөн хэдэн хүчин зүйлийг онцлон харуулж болох юм. Хүмүүсийн авлигыг хүлээн авч, хариу үйлдэл үзүүлэх нийгмийн орчин цаг хугацааны явцад өөрчлөгддөг. Авлигын эсрэг боловсролын талаарх мэдлэг, хэрэгцээ ч олон нийтийн дунд өөр өөр байдаг. Тиймээс өөр өөр зорилтот бүлэгт тохирсон аарга, тактикийг хувьсан өөрчлөгдөж буй нийгмийн өөрчлөлтөд тохируулан боловсруулах, өөрчлөх шаардлага урган гардаг.

Авлигын хандлага

Угтаа авлигын эсрэг боловсролыг нийгмийн өнцөг булан бүрд хүргэхгүй бол урт хугацаанд амжилт авчрахгүй байх магадлалтай. Гэвч хязгаарлагдмал нөөцтэй улс орнуудын тухайд авлигын эсрэг боловсролын бодлогын үр нөлөөг нэмэгдүүлэхийн тулд авлига гарах магадлал өндөр эсвэл түүний үр дагавар нь нийгмийн амьдралд илүү их хор хөнөөл учруулдаг салбаруудад тэргүүлэх ач холбогдол өгөх нь зүйтэй юм. Хонконгод сүүлийн

арван жилд авлигын хандлага үндсэндээ тогтвортой хэвээр байна. АТГ-т жил бүр ирдэг авлигын гомдол 3000-аас бага байна. Эдгээр гомдлын гуравны нэг орчим нь төрийн байгууллагад, үлдсэн гуравны хоёр нь хувийн хэвшилтэй холбоотой байдаг. Санхүү, даатгал, барилга утсралт, нийтийн хоолны үйлчилгээ зэрэг салбарт авлига их байна гэх гомдол ирдэг. Төрийн өндөр албан тушаалтнууд, хөрөнгийн биржид бүртгэлтэй компанийн захирлууд болон/эсвэл мэргэжлийн хүмүүсийг оролцуулсан хэргүүд нь хөрөнгө оруулагчдад асар их санхүүгийн хохирол учруулах, олон нийтийн байгууллагуудад итгэх итгэлийг сулруулж, зарим тохиолдолд шинээр баригдсан барилгын чанарын хяналтын байцаагч нар авлига авах гэх мэт үзэгдэл газар авах нь олон нийтийн аюулгүй байдалд заналхийлж, нийгэмд ноцтой үр дагаварт хүргэдэг.

Ард нийтийн зан үйлийн өөрчлөлт

Харилцаа холбооны технологи, социал медиагийн хурдацтай хөгжил нь аливаа төрлийн мэдээллийг хүлээн авах, сонгох, ашиглах хүмүүсийн зан үйлийг улам бүр өөрчлөх боллоо. Ухаалаг утас болон өндөр хурдны өргөн зурвасын сүлжээний ачаар олон хүмүүс, ялангуяа залуучууд хаана ч, хэзээ ч мулт медиа мессежийг хялбархан үзэж, олон нийтийн сүлжээгээр дамжуулан бие биетэйгээ шуурхай холбогдож, мэдээлэл солилцож, цахим ертөнцөд болж буй үйл явдлын талаар санал бодлоо илэрхийлэх боломжтой болжээ. Эдгээр шинэ хэвлэл мэдээллийн хэрэгсэл нь мэдээллийг илүү хурдан, илүү өргөн хүрээнд үзэгчдэд түгээх боломжийг олгодог тул эдгээр хэрэгслийг зөв, сайн ашиглаж чадвал боловсролын кампанит ажлын үр нөлөөг тэр хэмжээгээр нэмэгдүүлэх боломжтой.

4.2.2. Авлигын эсрэг боловсролын практик

Тус хорооны зүгээс нийгмийн янз бүрийн салбарт чиглэсэн авлигатай тэмцэх, соён гэгээрүүлэх, боловсрол олгоход чиглэсэн үйл ажиллагаагаа тухайн салбарын зорилтот бүлгүүдэд тохирсон тактик боловсруулахын тулд залуучууд, олон нийтийн байгууллага, бизнесийн байгууллага зэрэгтэй хамтран хэд хэдэн төрлийн хөтөлбөр боловсруулж ажиллажээ.

1. Эерэг үнэт зүйлсийг сурталчлах нь: Залуу үе

Авлигатай тэмцэх сургалт, илүү өргөн утгаараа ёс суртахууны боловсролыг залуу үеэс эхлэх нь зүйтэй гэж Авлигатай тэмцэх хороо үзжээ. Нийгмийн ирээдүйн хойч үе болсон залуу хойч үеэ зөв төлөвшүүлэх соёлыг эрхэмлэн дээдэлдэг байх нь авлигатай урт хугацаанд тэмцэх үндсэн суурь болно гэж үзжээ.

Олон нийттэй харилцах хэлтэс нь дараах дөрвөн тактикаар дамжуулан залуу хойч үедээ эерэг үнэт зүйлсийг сурталчлахыг зорилгоо болгожээ:

- i.Өсвөр үеийнхний хөгжлийн янз бүрийн үе шатанд эерэг үнэт зүйлсийг төлөвшүүлэх;
- ii.Хамтран бүтээх, хамтын оролцоог дэмжих;

- iii. Сургуулийн сургалтын хөтөлбөртэй нийцүүлэх;
- iv. Оролцогч талуудтай хамтран ажиллах.

Өсвөр үеийнхний хөгжлийн янз бүрийн үе шатанд эерэг үнэт зүйлсийг төлөвшүүлэх

Тус хорооны Олон нийттэй харилцах хэлтэс нь өсвөр үеийнхэнд зориулсан авлигаас сэргийлэх боловсрол, мэдээ мэдээлэл, арга хэрэгслийг өсвөр үеийнхний хөгжлийн үе шатанд тохируулан хөгжүүлжээ. Цэцэрлэг, бага ангийн сурагчдын (3-11 насны) хувьд үнэнч шударга байдал, хариуцлагатай байдал, сахилга бат зэрэг ёс суртахууны үндсэн чанарууд дээр төвлөрсөн энгийн бөгөөд хялбар мессежнүүдийг өгдөг байна. Эдгээр мессежээ хүүхдийн үзэх дуртай хүүхэдэйн киноны баатар, сурах бичгийн зураг, сургалтын материалуудаар дамжуулан хүүхдэд хүргэдэг байна.

Ерөнхий боловсролын сургуульд суралцаж буй (12-17 насны) хувьд авлигын хор хөнөөл, авлигын эсрэг хууль тогтоомж, ёс зүйн шийдвэр гаргах талаар сургалтын сэдвүүдийг дэлгэн үзүүлжээ. Сургуулиуд тус сургалтыг бие даан зохион байгуулж болох ч Олон нийттэй харилцах хэлтсийн ажилтнуудыг оюутнууддаа авлигын эсрэг яриа, хэлэлцүүлэг хийхээр урьж болно. Сургалтыг илүү сонирхолтой болгохын тулд сургуулиуд интерактив жүжгийн тоглолтуудыг зохион байгуулж болно. Тэд мөн оюутнуудын авлигатай тэмцэх ажлын талаар суралцах туршлага, ойлголтыг баяжуулахын тулд Авлигатай тэмцэх хорооны төв байранд зочлох ажлыг зохион байгуулж болно.

Харин өсвөр насны хүүхдүүдтэй харьцуулахад их сургуулийн оюутнууд (18 ба түүнээс дээш насны) шударга байдлын талаар гүнзгийрүүлэн сургахад шаардагдах оюун ухаан, чадварыг эзэмшсэн байдаг. Авлигатай тэмцэх хорооноос мэргэжлийн болон ажлын ёс зүйн талаар ярилцаж, хээл хахуулийн эсрэг хууль эрх зүйн шаардлагууд нь бакалаврын болон төгсөлтийн дараах олон хөтөлбөрүүдийн нэг хэсэг болсон.

2. Хамтран бүтээх, хамтын оролцоог дэмжих хөтөлбөр

Лекц, яриа гэх мэт уламжлалт, “идэвхгүй” сургалтын аргуудыг ашиглан мессежийг дамжуулахаас гадна ОНХХ нь оюутнуудын идэвхтэй оролцоотой төслүүдийг боловсруулж хэрэгжүүлдэг. Эдгээр боловсролын үйл ажиллагаанд удаан хугацааны туршид идэвхтэй оролцсоноор оюутнууд эерэг үнэт зүйлсийг сурч, нэгтгэж, өөрийн болгож чаддаг байна. Учир нь эдгээр хамтын бүтээлийн төсөл, үйл ажиллагаанд бүтээлч байдал ихэвчлэн илэрдэг.

3. Сургуулийн сургалтын хөтөлбөртэй нийцүүлэх

Хонконгт засгийн газраас санхүүждэг эсвэл татаас авдаг сургуулиуд захиргаанаас томилогдсон бие даасан зөвлөх байгууллагаас боловсруулсан сургалтын хөтөлбөрийг

хэрэгжүүлдэг. Авлигатай тэмцэх хорооны ёс суртахууны боловсролын багц, хөтөлбөрүүд нь сургуулийн өмнөх, бага, дунд боловсролын сургалтын хөтөлбөрүүдтэй нягт уялдалдаатай боловсруулагдсан байдаг бөгөөд ингэснээр багш нар сургалтын үйл ажиллагаандаа тусгах боломжтой болно. Тухайлбал, ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангийн сурагчид “Эрх чөлөө, хүний эрх судлал” хичээлийн хөтөлбөрт хамрагдах ёстой бөгөөд үүнд хууль дээдлэх ёсыг эрхэмлэх, шударга нийгэм нь амьдралын чанарын баталгаа, шударга ёс зэрэг сэдвүүдийг судлах шаардлагатай. Багш нарт энэ хичээлийг заахад туслах зорилгоор Авлигатай тэмцэх хорооноос Хонконг дахь авлигын эсрэг үйл ажиллагаа, авлигын хор хөнөөл, ёс зүйн асуудал, сорилтуудыг шийдвэрлэх арга замыг тайлбарласан сургалтын багц боловсруулж тараах хэлбэрээр дэмжлэг үзүүлдэг байна.

4. Оролцогч талуудтай хамтран ажиллах

Хонконгод 25-аас доош насны 1.6 сая гаруй залуучууд байдаг. Энэ нөхцөлд Авлигатай тэмцэх бие даасан хороо нь дангаараа бүх залуучуудад хүрч ажиллахад хэцүү байдаг тул багш, эцэг эхчүүд тус хороо болон залуучуудын хоорондох чухал холбоос болдог. Олон нийттэй харилцах хэлтсийн зүгээс багш нарт ёс суртахууны хүмүүжлийн талаарх тулгамдсан асуудлуудыг хэлэлцэх семинар зохион байгуулж, сургалтын багцаа танилцуулдаг. Энэ нь багш, эцэг эх, нийгмийн ажилтан, судлаач, оюутнуудын оруулсан ёс суртахууны хүмүүжлийн талаарх нийтлэлүүдийг багтаасан тогтмол хэвлэлийг гурван жил тутамд гаргадаг. Үнэт зүйлсийн боловсролын талаарх сургалтын видео бичлэгүүд, шударга байдлын талаарх сургалтын хэрэглэгдэхүүн, эерэг үнэт зүйлсийг бий болгож байсан түүхтэй хүмүүстэй ярилцлага хийх зэргийг багтаадаг ажээ. Эдгээр бүх материалыг Авлигатай тэмцэх хорооны “Ёс суртахууны боловсролын цахим платформ” цахим мэдээллийн төвөөс үнэ төлбөргүй татаж авах боломжтой.

5. Бодит кэйс 1: Элчин төлөөлөгчдийн хөтөлбөр

Хонконгийн Авлигатай тэмцэх бие даасан хорооноос эерэг үнэт зүйлсийг сурталчлах олон талт хүчин чармайлтын дундаас их сургуулийн оюутнуудад зориулсан Элчин сайд хөтөлбөр нь олон арга хэрэгсэл, үр дүнтэй стратегийг багтаасан нэгдсэн төсөл байсан гэдгээрээ сайн жишээ болжээ. 2007 оноос хойш АТХ-оос жил бүр хамтран ажилладаг их дээд сургуулиудын оюутнуудаас Авлигатай тэмцэх хорооны элчин төлөөлөгчдийг багт тодорхой тооны оюутан залуусыг элсүүлдэг байна. Ийнхүү шинээр элсэн орсон элчин төлөөлөгчид нь үе тэнгийнхнийхээ дунд шударга ёсыг төлөвшүүлэх үйл ажиллагааг илүү үр дүнтэй зохион байгуулах үүрэг хүлээн ажилладаг ажээ. Хөтөлбөрийн эхэнд Элчин төлөөлөгчөөр элсэн орсон оюутнууд АТХ-ны Олон нийттэй харилцах хэлтсээс боловсруулсан материал, авлигын эсрэг хуулийн үндсэн мэдлэгийг эзэмшиж, багаар ажиллах дасгал, сургалтуудад хамрагдахаас гадна төсөл зохион байгуулах ур чадварыг дээшлүүлэх сургалтуудад хамрагдах шаардлагатай. Дараа нь баг бүрд үйл ажиллагааны төлөвлөгөө боловсруулж, хэрэгжүүлэх бага хэмжээний төсөв өгдөг. Дижитал технологийн

эрин үед амьдарч байгаа тул оюутан залуус ухуулга, сурталчилгааны кампанит ажилдаа онлайн болон оффлайн платформуудыг чадварлаг ашигладаг ажээ. Facebook, Instagram зэрэг олон нийтийн сүлжээг ашиглан үе тэнгийнхэндээ үйл ажиллагаагаа өргөнөөр сурталчилж чаддаг байна.

Дээд боловсролын байгууллагууд ч Хонконгийн АТХ-ны Элчин төлөөлөгчдийн хөтөлбөрийг ихээхэн дэмждэг. 2017/18 оны хичээлийн жилд Хонконгийн 20 дээд боловсролын байгууллага тус хөтөлбөрт хамтран зохион байгуулагчаар ажиллаж, оюутнуудыг багуудад элсүүлэхэд тусалж, үйл ажиллагаа төлөвлөх, хэрэгжүүлэхэд нь ОНХХ-ийн ажилтнуудтай хамтран ажиллаж, Элчин төлөөлөгчдөд үйл ажиллагаа явуулах газар болон бусад захиргааны дэмжлэг үзүүлж байв.

Энэ хөтөлбөрийн гол ач холбогдол, амжилт нь зөвхөн оюутнуудыг өргөн хүрээнд хөтөлбөрт хамруулах, тооны араас хөөцөлдөх бус, харин эдгээр оюутнуудын үе тэнгийнхэндээ үзүүлж буй эерэг нөлөөлөл юм. 2007-2018 оны хооронд 1200 гаруй их сургуулийн оюутан АТХ-ны энэ хөтөлбөрт хамрагдсан бөгөөд тэдний кампус дахь үйл ажиллагаа нь 220,000 оюутанд хүрчээ. Хамгийн чухал нь эдгээр оюутнууд энэ хөтөлбөрт хамрагдсанаар АТХ-тай хамтран авлигаас сэргийлэх, авлигатай тэмцэх арвин туршлага хуримтлуулж байгаа явдал юм.

6. Бодит кэйс 2: Залуучуудын шударга байдлыг дэмжих хөтөлбөр

Өсвөр үеийнхэнд зориулсан авлигатай тэмцэх үйл ажиллагаанд стратегийн хүрээнд амжилттай хэрэгжсэн өөр нэг жишээ бол 2017 онд хоёр жилийн хугацаатай хэрэгжиж эхэлсэн “Залуучуудын Шударга байдлыг дэмжих хөтөлбөр” юм. Уг хөтөлбөрт шударга байдал, бүтээлч байдал, урлаг ба хамтын ажиллагаа гэсэн дөрвөн итгэл үнэмшлийг эрхэмлэгч сургуулийн насны олон өсвөр үеийнхнийг хамруулсан байна. Энэ хөтөлбөрийн хүрээнд гэрэл зураг, бүтээлч урлал, гар урлалын үйл ажиллагаа, эерэг дүр төрх бүхий залуу уран бүтээлчдийн тайзны үзүүлбэрээр дамжуулан эерэг үнэт зүйлсийг түгээн дэлгэрүүлэх зорилгоор багт наадам маягийн фестиваль зохион байгуулдаг байна. Энэхүү хөтөлбөр амжилттай болсон нэг үндсэн шалтгаан нь оролцогчдын нас, эерэг үнэт зүйлсийг сурталчлахад чиглэсэн үйл ажиллагааны хэлбэр төрөл нь уламжлалт бус, илүү залуусын сонирхлыг татсан олон янз байдалтай байсан явдал юм. Төрөл бүрийн арга хэмжээнд нийт 73,000 хүүхэд залуучууд оролцсон бөгөөд хөтөлбөрийн вэб сайт, олон нийтийн мэдээллийг хэрэгслээр дамжуулан 460,000 орчим хүнд хүрсэн байна.

Дүгнэлт

Дээрх мэдээллээс Хонконгийн авлигатай тэмцэх газрын олон нийттэй харилцах алба нь олон жилийн туршид иргэн бүрд авлигын эсрэг боловсрол олгох ижил зорилготой байсан

ч байнга өөрчлөгдөж буй нийгмийн орчинд дасан зохицож, ажлын хэлбэр, агуулгаа өөрчлөх шаардлагатай болж байсныг харж болно. Цаг үетэйгээ хөл нийлүүлэн алхах нь авлигын эсрэг боловсролын үр дүнтэй туршлага хуримтлуулах гол түлхүүр хэвээр байна.

Авлигын эсрэг боловсрол нь агуулга, хэлбэрийн хувьд орон бүрийн соёлын онцлогоос ихээхэн хамаарах нь гарцаагүй. Өөрөөр хэлбэл Хонгконгийн туршлагыг бусад улс орнуудад шууд хэрэглэх боломжгүй. Гэсэн хэдий ч дэлхийн бусад улс орнуудад авлигын эсрэг боловсролыг ямар хэлбэрээр явуулж байгаагаас үл хамааран авлигатай тэмцэх байгууллагууд авлигын хор хөнөөлийг олон нийтэд ойлгуулж, авлигатай тэмцэх ажилд дэмжлэг үзүүлэх нь нэн чухал ач холбогдолтой ингэснээр ёс суртахууны соёл нийгэмд суурьшиж чадна. Эцсийн дүндээ авлигатай тэмцэж, шударга нийгмийг байгуулж, бодитой ертөнцийг бий болгоход хүн бүрийн оролцоо шаардлагатай.

V. Бага, дунд сургуулийн түвшинд хүүхэд, залуучуудад авлигын эсрэг боловсрол олгох хөтөлбөр¹⁰

Жил бүр НҮБ-ын гишүүн нийт 27 оролцогч улс (Афганистан, Армен, Австри, Бразил, Хятад, Чех, Эквадор, Герман, Грек, Гватемал, Хондурас, Ямайка, Кувейт, Латви, Малайз, Маврикий, Норвег, Пакистан, Панам, Катар, БНСУ, Румын, Саудын Араб, Серб, Словак, Словени, Венесуэл (БНУ) зэрэг улсууд бага, дунд сургуулийн хүүхэд, залуучуудад авлигын эсрэг боловсрол олгох чиглэлээр өөрсдийн санаачилгын талаар мэдээлэл ирүүлдэг байна.

Шударга ёсны соёлыг төлөвшүүлэхэд эдгээр санаачилга чухал болохыг улс орнууд онцлон тэмдэглэв. Тухайлбал, иргэдээ багаас нь ёс зүй, ёс суртахууны үнэлэмж, иргэний эрх үүрэг, үнэнч шударга байдлын талаар ухамсарлаж, төлөвшүүлж байж авлигагүй нийгмийг цогцлооно гэж Бразил улс үзэж байна. Үүний нэгэн адилаар Хятад улс авлигатай тэмцэх, шударга ёсыг сахиулах боловсрол нь улс орныг цэвэрлэх, шударга нийгмийг бий болгоход чухал ач холбогдолтой хэмээн үзэж, үндэсний боловсролын бодлогодоо тусган хэрэгжүүлж байгаа юм. Австри улс сурагчдын зан чанар, үнэт зүйл төлөвших шатандаа ордог хувь хүний хөгжлийн чухал үе шат байдаг тул ялангуяа ерөнхий боловсролын сургуулийн ахлах ангиудад авлигын эсрэг боловсрол олгох нь чухал ач холбогдолтой гэж үзжээ.

Норвег улс ерөнхий боловсролын сургуулиуддаа авлигын асуудлыг ёс зүй, иргэний эрх үүрэг, эдийн засгийн ойлголтын хүрээнд тайлбарлаж, сурагчдадаа хүргэдэг байна. Норвегийн Боловсролын тухай хуулийн дагуу оюутнуудыг шүүмжлэлтэй сэтгэж, ёс зүйтэй

¹⁰ “Education in schools and universities on anti-corruption efforts”, 21-23 August 2017, UN

ажиллахыг сургасан нь авлигаас урьдчилан сэргийлэх ажлыг эрчимжүүлэхэд чухал үүрэг гүйцэтгэжээ. Өөр нэг жишээ бол Панам улс шударга ёс, үнэт зүйлсийг 7-9-р ангид иргэний боловсролын хичээлээр, 10, 11-р ангид "ёс зүй, ёс суртахуун, үнэт зүйл ба хүний харилцаа" сэдвээр заадаг ажээ. Мөн түүнчлэн Хондурас авлигын эсрэг боловсролыг иргэний боловсролын хөтөлбөрүүдтэйгээ шууд холбожээ.

Армени улс авлигын эсрэг боловсролыг ерөнхий боловсролын сургуулийн нийгмийн ухааны сурах бичиг, "эрүүл амьдрал" хичээлд тусгагдсан эрх чөлөө, шударга ёс, ёс суртахуун, тэгш эрх, хариуцлага, хүлцэл, үнэт зүйлсийн талаарх боловсролын нэг хэсэг, салшгүй хэсэг гэж үздэг. Хятад улс авлигатай тэмцэх, шударга ёсны боловсролыг хятад хэл, түүх, ёс суртахууны хичээлд оруулсан. Жишээлбэл, хятад хэлний хичээл дээр 1-9-р ангийн уран уншлагын шүлгийн жагсаалтад шударга байдлын сэдэвтэй сонгодог шүлгийг оруулсан байдаг.

Авлигын эсрэг боловсролын агуулгыг сурах бичигт оруулаагүй байх үед багш нар иргэний боловсрол (бага сургуулийн 7, 8-р ангид заадаг) болон социологи (ерөнхий боловсролын нэг жилд заавал үзэх ёстой хичээл) гэсэн ангиудад авлигын талаар сэдэв нэмж заадаг байсныг Словени улсын жишээ харуулж байна. Авлигатай тэмцэх асуудал багш нарын хувьд оюутан, сурагчдад заахад харьцангуй хэцүү сэдэв байсан тул тус улсын авлигатай тэмцэх байгууллага авлигын талаар хичээлүүдийг боловсруулж, багш нар иргэний боловсрол, социологийн хичээлийн хүрээнд заах хувилбарыг Словени улс туршсан нь амжилттай байжээ.

ХБНГУ-ын хувьд авлигын хэлбэр, үр дагаврыг 5-10-р ангид ёс зүйн хичээл (хууль, шударга ёс, ёс суртахууны асуудлуудыг тайлбарладаг), нийгэм, эдийн засаг, түүхийн хичээлүүд (ардчилал, эрх чөлөөнд заналхийлсэн эрсдэлт нөхцөл байдлыг авч үзсэн) хүрээнд сурагчдад тайлбарлан хүргэдэг байна. Берлиний орон нутгийн эрх баригчид 2018 оны хичээлийн жилд иргэний ёс зүйн хичээлүүд нь "хууль засаглалд суурилсан улс орны амьдрал" сэдвийг хөндөж, авлигыг үл тэвчих тухай хичээлийг сурагчдадаа зааж эхэлжээ. Герман улс цаашлаад техник, мэргэжлийн сургуулиуддаа авлигын талаар, эдийн засаг, ёс зүйн хичээлээр дамжуулан боловсрол олгохоор төлөвлөж байгаа юм.

Зарим улсууд авлигын асуудлыг сургалтын хөтөлбөр, сурах бичигт тодорхой тусгасан оруулжээ. Тухайлбал, Малайз улс сургуулийн шашны боловсрол, ёс суртахууны боловсролын сурах бичигт авлигын сэдвүүдийг нэгтгэсэн байна. Словак улсад 11-19 насны бүх сурагчид авлигын асуудлыг хөндсөн "Санхүүгийн мэдлэгийн үндэсний стандарт" нэртэй баримт бичгийг судлах шаардлагатай бөгөөд энэ баримт бичигт хүүхэд, өсвөр

насны онцлогт тохирсон заах арга барилын заавар бүхий арга зүйн гарын авлага багтсан байна.

БНСУ-ын хувьд бага, дунд сургуулийн бүх ангийн сургалтын хөтөлбөрт багтсан ёс зүйн хичээлээр авлигын эсрэг боловсрол олгодог байна. Бага ангийн хүүхдүүдэд шударга ёс, авлигын утга учрыг ойлгуулах үүднээс ёс зүйн сурах бичигт шударга, хариуцлага, үнэнч байх, өөрийгөө хянах чадвар, өөрийгөө үнэлэх, хууль тогтоомжийг сахин биелүүлэх, эх оронч үзэл зэрэг сэдвүүдээр дамжуулан эдгээр ойлголтуудыг шууд бусаар тусгасан байдаг ажээ. Харин ахлах сургуулийн ёс зүйн сурах бичгүүдэд төрийн болон хувийн хэвшлийн аль алинд нь авлигын асуудлыг тусгайлсан жишээ ашиглан тайлбарладаг бөгөөд сурагчдыг авлигатай тэмцэх арга зам, шударга байдлын ач холбогдлын талаар эргэцүүлэн бодох, шүүмжлэлт хандлагаар хандахыг нь дэмжсэн олон төрлийн үйл ажиллагааг зохион байгуулдаг байна.

Хичээлээс гадуурх лекц, материал

Зарим улс орнуудад салбарын мэргэжилтнүүд сургуулиудад авлигын эсрэг хичээлийн хөтөлбөрөөс ангид буюу хичээлээс гадуур лекц, хөтөлбөр унших замаар ерөнхий боловсролын сургуулийн сурагчдад авлигын эсрэг боловсрол, мэдлэг олгодог. Жишээлбэл, Австри улсад Холбооны Авлигатай тэмцэх товчоо сургуулиудын хүсэлтээр нэгээс хоёр өдрийн хугацаатай хөтөлбөрийг санал болгодог юм. Товчооны мэргэжилтнүүд чиглүүлэгчээр ажиллахын зэрэгцээ багш нарыг хөтөлбөрийн үйл ажиллагаа, оюутнуудтай хийх бэлтгэл, дадлага хичээлд идэвхтэй оролцуулах замаар бэлтгэдэг байна. Эдгээр хөтөлбөрүүд нь оюутнууд авлигын талаарх мэдлэгийг танин мэдэхүйн хэлбэрээр эзэмшихээс гадна ёс суртахууны болон нийгмийн зохих чадамжийг төлөвшүүлэх боломжийг олгодгоороо чухал ач холбогдолтой юм.

БНСУ-ын Авлигатай тэмцэх сургалтын хүрээлэнгээс сурагчдад зориулсан сургалтын хөтөлбөр боловсруулж, хүсэлтийн дагуу бага, дунд сургуулиудад хүргэсэн байна. Хөтөлбөр нь бүлгийн ажил (50 хувь), тоглоомд суурилсан сургалт (25 хувь), илтгэл (10 хувь), дотоод сэтгэлгээ (10 хувь), дуу дүрсний боловсрол (5 хувь) гэсэн хэсгээс бүрддэг байна.

Ямайкад Ерөнхий Гүйцэтгэгчийн албаны авлигатай тэмцэх мэргэжилтнүүд ерөнхий боловсролын сургуулиудад зочилж, авлигын эсрэг арга хэмжээ, материалын талаар лекц уншив. Саудын Арабт авлигатай тэмцэх байгууллага оюутнууд болон тэдний гэр бүлд шударга байдлын үнэ цэнэ, ач холбогдлыг сургасан “Үнэ цэнэ ба түүний хэрэглээ” нэртэй богино хугацааны буюу хоёроос гурван өдрийн хөтөлбөр хэрэгжүүлсэн. Гэр бүл, ойрын хүрээлэлд суурилсан энэ төрлийн хөтөлбөрүүд нь хийсвэр ойлголт өгөхөөс илүүтэй шударга байдал, ёс зүйн хэм хэмжээ, үнэ цэнийг сурагчдын өдөр тутмын амьдралтай

холбон, жишээ ашиглан ойлголт болгон өөрчлөхөд тусалдагаараа илүү үр дүнд хүрдэг гэж дүгнэжээ.

Панам улсад Төв Америк, Карибын тэнгисийн бүс нутгийн Авлигатай тэмцэх академийн мэргэжилтнүүд НҮБ болон бусад түнш байгууллагуудтай хамтран 2015 онд бага сургуулиудад зориулсан тусгай хөтөлбөрийг зохион байгуулсан бөгөөд уг хөтөлбөр нь “Үйл ажиллагаагаар үнэлэмжийг сурах нь” нэртэй бөгөөд тус хөтөлбөрт бага сургуулийн 3 болон 4-р ангийн 2300 сурагчид хамрагдсан байна. Панам улсын боловсролын яамны мэргэжилтнүүд сургуулиудаар зочилж, нэгмдэл байдал, шударга ёс, хүлцэнгүй байдал, эв нэгдэл, соёл иргэншил, найрамдал зэрэг үнэт зүйлсийн ач холбогдол, иргэн хүнд үзүүлэх ашиг тусыг онцолсон илтгэл, ярилцлагуудыг мөн хүргэдэг байна.

Словени улсад Транспэрэнси Интернэшнл байгууллагын шинжээчид ерөнхий боловсролын хоёр сургуульд авлигын эсрэг хоёр жилийн хугацаатай цуврал сургалт явуулсан туршлага байна. Румын улс 2016 онд Боловсролын яамны "Өөр төрлийн сургууль" хөтөлбөрийн хүрээнд авлигатай тэмцэх байгууллагаас ахлах ангийн сурагчдад авлигын гэмт хэрэг, авлигын талаар мэдээлэх аргуудын талаар өсвөр үеийнхэнд мэдээлэл өгөх зорилгоор цуврал арга хэмжээ зохион байгуулсан нь өндөр үр дүнтэй байсныг дурджээ. Бага, дунд сургуулиудын авлигын асуудлаарх зочин урьж илтгэл тавиулах, ярилцлага хийх ажлыг боловсролын яам дэмжиж, идэвхтэй хамтран ажилласан бөгөөд эдгээр төрлийн арга хэмжээ нь хүний эрх, иргэний боловсрол, иргэний соёл, нийгмийн боловсрол зэрэг сэдвээр, харин дээд ангид философи, улс төр, социологи, нийгэм судлал, нийгмийн ухаан, олон улсын хүмүүнлэгийн эрх зүй, ардчиллын боловсролын хичээлийн хүрээнд зохион байгуулсан нь бодит үр дүнг өгчээ.

Зүүн Европын хэд хэдэн улсын авлигатай тэмцэх болон боловсролын байгууллагууд багш нарт зориулсан авлигын асуудлаар хичээлээс гадуур заах материал, сургалтын гарын авлага боловсруулж, бага дунд сургуулийн багш нарыг шаардлагатай материалаар хангаж ажилладаг байна. Тухайлбал, Чехийн үндэсний боловсролын хүрээлэнгээс бага, дунд сургуулийн сурагчдад зориулсан “Чех дэх авлига” гарын авлага боловсруулж, тус бүр сургуулийн хэрэгцээнд нийцүүлэн загвар хичээл, нэг өдрийн хөтөлбөрөөр хангасан байна. Хамтын ажиллагааны энэ хэлбэр манай улсад мөн хэрэгжих боломжтой бөгөөд БШУЯ-ны харьяа Боловсролын хүрээлэнтэй хамтран багш, сурагчдад зориулсан гарын авлага боловсруулах ажлыг зохион байгуулах нь илүү үр дүнтэй байж болох юм.

VI. Их, дээд сургуулийн түвшинд авлигын эсрэг боловсрол олгох хөтөлбөр

БНХАУ, Чех, Эквадор, Габон, Герман, Гватемал, Ямаик, Кувейт, Латви, Маврики, Норвеги, Пакистан, Панам, Катар, Румын, ОХУ, Саудын Араб, Серб, Словени, Венесуэл зэрэг дэлхийн хорь гаруй улсад их, дээд сургуулийн түвшинд авлигын эсрэг боловсролын хөтөлбөрийг амжилттай хэрэгжүүлсэн туршлага байна.

Эдгээр улсуудад түгээмэл хэрэгжүүлсэн туршлагаас харахад хууль, эдийн засаг, бизнес, улс төрийн шинжлэх ухааны зэрэг олгох хөтөлбөрүүдэд авлигын тухай, авлигын асуудлыг хөндсөн ёс зүй, мэргэжлийн хариуцлагын талаарх хичээлийн агуулгуудыг багтаажээ.

Норвеги улс ёс зүйн асуудлыг их, дээд сургуулийн түвшинд хүргэх ажлыг шийдвэрлэхийн тулд багш бэлтгэх, аудит зэрэг төрийн зохицуулалттай зарим эрдэм шинжилгээний хөтөлбөрүүдийг хэрэгжүүлэх нь зүйтэй гэж үзжээ. Словени улсын их сургуулийн философи, социологи, эдийн засгийн чиглэлээр суралцаж буй оюутнуудад авлигын асуудлыг хөндсөн хичээлүүдийг багтаасан бөгөөд бусад мэргэжлээр суралцаж буй оюутнууд ч мөн адил эдгээр хичээлийг үзэх боломжтой ажээ. Германы их дээд сургуулиудад авлигаас урьдчилан сэргийлэх талаар бизнес, эдийн засгийн чиглэлийн хөтөлбөрүүдэд ихэвчлэн ёс зүйн хичээлийн нэг хэсэг болгон заадаг. Улс орон даяар улс төр, нийгмийн шинжлэх ухааны тэнхимүүд мөн авлигын талаар багц хичээлүүдийг санал болгож, зарим их дээд сургуулиуд авлигатай тэмцэхэд чиглэсэн оюутнуудын хэлэлцүүлэг, хурал, арга хэмжээг тогтмол зохион байгуулдаг уламжлалтай болжээ.

ОХУ-ын хувьд хууль зүйн чиглэлээр мэргэшүүлэх хөтөлбөрүүд болон Оросын Хууль зүйн академийн харьяа судалгаа, эрдэм шинжилгээний хүрээлэнгүүдээр дамжуулан авлигатай тэмцэх хөтөлбөрийг их, дээд сургуулийн түвшинд хэрэгжүүлдэг байна. Эдгээр хөтөлбөр, эрдэм шинжилгээний байгууллагуудын сургалт, судалгааны үйл ажиллагааны агуулга нь оюутнуудыг авлигаас урьдчилан сэргийлэх, үлгэр дууриалал үзүүлэх, хууль тогтоомжийг сахин биелүүлэх, эрх зүйн ухамсар, эрх зүйн өндөр соёлтой иргэн болгоход чиглэсэн хичээлүүдийг санал болгодог байна. Цаашлаад, хууль зүйн чиглэлээр бакалаврын зэрэгтэй оюутнууд мэргэжлийн хариуцлага, эрх зүйн соёлыг төлөвшүүлэх, авлигын эсрэг зайн үйлсийн стандартыг сурталчлах зэрэг хичээлийг сонгон судлах боломжтой юм. ОХУ-ын Дотоод хэргийн яамны мэргэжилтнүүд болон яамны бусад ажилтнуудыг сургадаг эрдэм шинжилгээний байгууллагууд "Төрийн албан дахь авлигын гэмт хэрэгтэй тэмцэх", "Авлигатай холбоотой гэмт хэргийг мөрдөн байцаах, урьдчилан сэргийлэх" зэрэг авлигын эсрэг төрөл бүрийн багц сургалтуудыг зохион байгуулдаг. Мөн түүнчлэн, ОХУ-ын төрийн албан хаагчдын мэргэжил дээшлүүлэх хөтөлбөрийн агуулгад авлигатай тэмцэх сургалтуудыг багтаасан байдаг ажээ.

БНХАУ-ын Жэньминь их сургуулийн хуулийн сургууль болон Ардын дээд прокурорын газар хамтран авлигын эсрэг магистрын хөтөлбөр боловсруулахаар ажиллаж байгаа нь авлигатай тэмцэх, авлигаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлийн ахисан түвшний хүний нөөц бэлтгэхэд чиглэсэн үндэсний хэмжээний санаачлагын эхлэл болсон байна.

Хятадын Харилцаа холбооны их сургуулиас хэрэгжүүлж буй шинэлэг төслийн талаар, тэрхүү төслийн нийгэмд хүргэж буй эерэг хандлага, түгээн дэлгэрүүлж буй арга, аргачлалын талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэл Хятадын "Үзэл бодол - Шударга байдал" нэртэй цахим сэтгүүлд дэлгэрэнгүй мэдээлсэн байна. Энэхүү төслийн хүрээнд WeChat дахь хэлэлцүүлгийн бүлгүүдээр дамжуулан хэдхэн секундын дотор бүх сургуулийн багш, сурагчдад шаардлагатай мэдээллээ дамжуулах, түгээх боломжтой. Төслийн хүрээнд иргэд, олон нийт, залуучуудад хүргэж буй гол мессеж санаа бол авлига хийгээд шударга байдал, үнэн зөв явдлын хоорондох улаан шугамын наана эсвэл цаана байх нь таны ухамсар, мэдлэг, шударга болон шударга бус үйлдлээс шууд хамаарч, маш амархан өөрчлөгдөх боломжтой юм шүү гэсэн санаа байдаг бөгөөд энэхүү санаагаа уншигчдад ойлгуулахын тулд анхаарал татахуйц дүрслэл, зураг, дуу, аялгуу ашигласан байна.